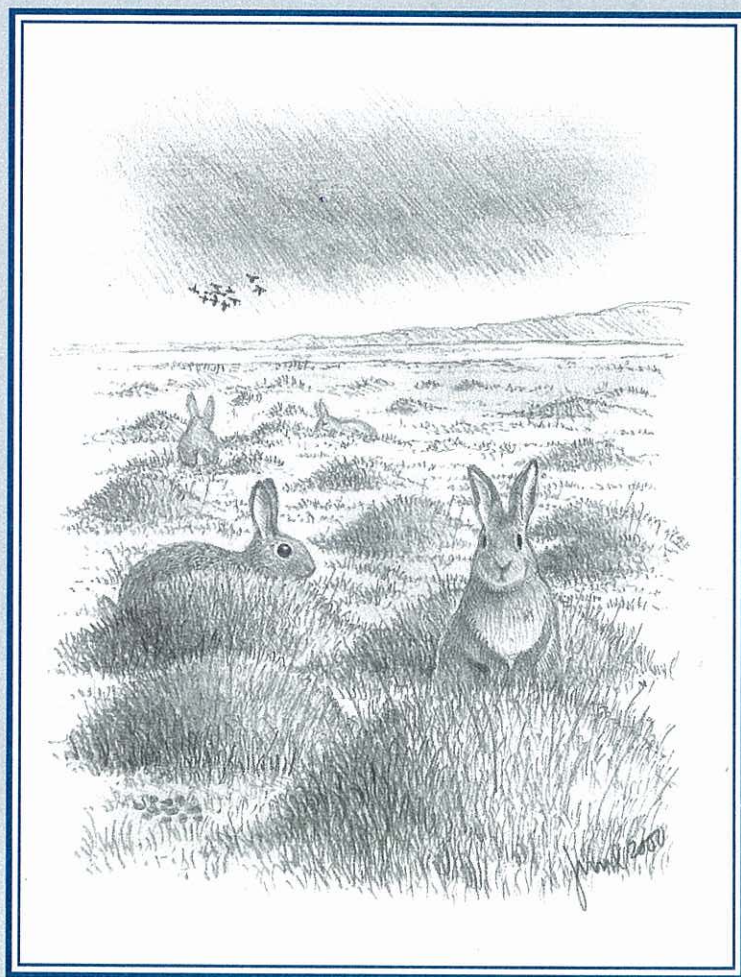

Halk Skydeterræn

Drifts- og Plejeplan 2000-2015

Miljø- og Energiministeriet · Skov- og Naturstyrelsen
og
Hærens Operative Kommando
2000

**Halk Skydeterræn
Drifts- og Plejeplan 2000-2015**

**Miljø- og Energiministeriet · Skov- og Naturstyrelsen
og
Hærens Operative Kommando
2000**

Halk Skydeterræn

- Drifts- og Plejeplan 2000-2015

Udgivet af Miljø- og Energiministeriet,
Skov- og Naturstyrelsen,
Hærens Operative Kommando og Haderslev Garnison, 2000

Tekst:	Skovfoged Peter Larsen, Biolog Erling Krabbe, begge Skov- og Naturstyrelsen
Kort (bilag 1 og 2):	Skovfoged Niels Lisborg og Skovfoged Peter Larsen, begge Skov- og Naturstyrelsen
Bevoksningsliste (bilag 4):	Skovfoged Niels Lisborg
Forsideillustration:	Kaniner og gule engmyreturer på Halk Skydeterræn, Poul Juul, Skov- og Naturstyrelsen
Lay-out, omslag:	Poul Juul, SNS
Tryk og repro:	Buwi Tryk, Helsingø
Tryk af rapport:	Skov- og Naturstyrelsen
Tryk af kort:	Skov- og Naturstyrelsen
Indbinding:	Luna Tryk, København
Aftale vedrørende kortmateriale:	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997.
Oplag:	100 eksemplarer
ISBN:	87-7279-230-2
Hæftet kan fås hos:	Slesvigske Fodregiment Haderslev Kaserne Postboks 1059 Louisevej 2 A 6100 Haderslev

Halk Skydeterræn

Drifts- og plejeplan 2000-2015

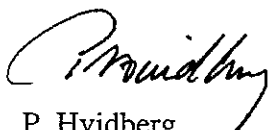
Nærværende drifts- og plejeplan for Halk Skydeterræn stadfæstes hermed som gældende for perioden 1. august 2000- 31. juli 2015.

Halk, den 15-8-2000

Iver Juhl Gammelgaard
Formand for lodsejerlavet, I/S Halk Søndermade.

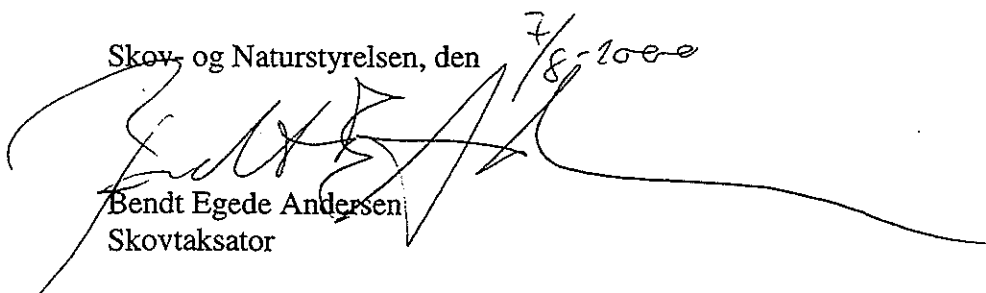
Haderslev Kaserne, den 9/8-00

P. Hvidberg
Oberst, chef for Slesvigske Fodregiment

Skov- og Naturstyrelsen, den

7/8-2000

Bendt Egede Andersen
Skovtaksator

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	1
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER.....	1
1.1 FORMÅL OG BAGGRUND.....	1
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN.....	2
2.1 Forudsætninger.....	2
2.2 Planens indhold.....	2
2.3 Planændringer.....	2
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR HALK SKYDETERRÆN.....	4
3.1 Baggrund.....	4
3.2 Overenskomsten mellem Forsvaret og I/S Halk Søndermade.....	4
3.3 Aftalens virkning.....	4
STATUS	5
4 BESKRIVELSE AF HALK SKYDETERRÆN.....	5
4.2 Den militære historie.....	5
4.3 Landskab og geologi.....	6
4.4 Arkæologi.....	7
4.5 Korttegning.....	7
4.6 Registrering af arealtyper.....	8
4.7 Plejetilstand.....	10
4.8 Flora.....	10
4.9 Fauna.....	12
4.10 Sammenfatning af de naturhistoriske værdier.....	13
4.11 Kulturhistorie.....	14
5 HALK SKYDETERRÆNS NUVÆRENDE ANVENDELSE.....	15
Forsvarets aktiviteter.....	15
6 NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF HALK SKYDETERRÆN.....	17
Græsning.....	17
Forsvarets drift og pleje.....	17
7 OFFENTLIGHEDENS ADGANG.....	18
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER.....	19
8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer.....	19
8.2 Planloven.....	19
8.3 Status i Regionplan for Sønderjyllands Amt 1997-2008.....	20
8.4 Status i kommuneplan.....	22
8.5 Naturbeskyttelsesloven.....	22
8.6 Ramsar-, EF-fuglebeskyttelsesområde og EF-habitatområde.....	23
FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER	26
9 FORSVARETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	26
10 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG.....	27
10.1 Forbedringer i plejen af overdrevet.....	27
10.2 Pleje af strandeng og strandoverdrev.....	27
10.3 Forbedringer i plejen af klitområdet.....	28
10.4 Offentlighedens adgang.....	28
11 KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE.....	29
11.1 Bidrag fra lodsejere.....	29
11.2 Eksterne bidragydere.....	29
11.3 Sønderjyllands Amt.....	30
11.4 Haderslev Kommune.....	30
11.5 Bidrag fra Friluftsrådet.....	30
AFVEJNING	32
12 AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE.....	32
12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret.....	32
12.2 Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder.....	32

Indholdsfortegnelse

12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra bidragsyderne	32
PLAN.....	34
13.1 Generelle retningslinier for den fremtidige anvendelse af Halk Skydeterræn	34
13.2 Pleje af overdrev	34
13.3 Pleje af strandeng	34
13.4 Færdsel med motorkøretøjer på klint, klit og strandbred	34
13.5 Retningslinier for offentlighedens adgang til Halk Skydeterræn	35
13.6 Nødvendige tilladelser	35
13.7 Planændringer	35
ØKONOMI.....	36
14 ØKONOMISKE KONSEKVENSBREGNINGER	36
BILAG.....	37
15 OVERSIGT OVER BILAG	37
Bilag 1: Grundkort over Halk Skydeterræn.....	
Bilag 2: Drifts- og plejekort over Halk Skydeterræn.....	
Bilag 3: Bevoksningsliste for Halk Skydeterræn.....	
Bilag 4: Oversigt over anvendelseskoder i relation til kortbilagene	
Bilag 5: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.....	
BEVOKSNINGSLISTE FOR HALK SKYDETERRÆN	
RETNINGSLINIER FOR FORSVARETS ANVENDELSE AF SKYDE- OG ØVELSESTERRÆNER I RELATION TIL NATURBESKYTTelsesLOVENS §§ 3-4.....	

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner

1.1 Formål og baggrund

Mange af de arealer forsvaret benytter indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. Dyr og planter trives netop godt her, fordi arealerne gennem mange år har fået lov at henligge i naturtilstand, men også fordi der udover periodisk aktivitet fra skydende enheder i øvrigt ikke færdes så mange mennesker i områderne.

Som led i forsvarets miljøstrategi bestemte Forsvarskommandoen i september 1993 ved bestemmelse (FKOBST 610-6, SEP 1993) om miljø- og naturbeskyttelse, at der for hvert øvelses- og skydeområde skal udarbejdes en drifts- og plejeplan.

Den 24. oktober 1995 indgik Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen en samarbejdsaftale, der sikrer en planlægning af drift og pleje for en række af forsvarets øvelsespladser, flyvestationer samt skyde- og øvelsesterræner.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på de arealer forsvaret benytter opnås en tilfredsstillende balance mellem forsvarets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på de arealer forsvaret benytter er amt og kommune, Danmarks Naturfredningsforening samt Friluftsrådet medinddraget som såkaldte eksterne bidragsydere ved udarbejdelsen. Samtidig er det forventningen, at amt og kommune som de relevante myndigheder gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil desuden tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af arealerne. Samtidig vil planlægningen give medarbejdere i forsvaret en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet denne reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at skyde- og øvelsiterrænerne samt øvelsespladserne er udlagt som uddannelsesområder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturhistoriske, kulturhistoriske og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, som tager hensyn til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarets behov for uddannelsesaktiviteter og hvor forsvaret ikke er ejere, at tilgodese ejeres anvendelse af terrænet.

Planen skal således rumme en afvejning mellem på den ene side forsvarets behov for øvelsesarealer og på den anden side samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets ofte meget store natur- og kulturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med forsvarets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til forsvarets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse.

De i drifts- og plejeplanen opstillede retningslinier skal være enkle for forsvaret at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, forsvarets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse, samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive forsvarets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge forsvarets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Foretage afvejningen imellem forsvarets behov for benyttelse, ønskerne om beskyttelse, forbedring af naturværdier samt forbedring af de rekreative muligheder.
- Anvise hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for forsvaret.

2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen med så langt et tidsrum tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige.

Såfremt forsvaret eller Skov- og Naturstyrelsen ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen indsender den lokale myndighed begrundede forslag herom via Hærens Operative Kommando til Skov- og Naturstyrelsen eller omvendt. Hvis der ikke er væsentlige indsigelser, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne kan således opfattes som en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet, planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne drøfte dette spørgsmål indbyrdes.

Planændringer kan også være en nødvendighed som følge af afgørelser fra relevante myndigheder.

Udover planændring kan dispositioner der ligger udenfor planens rammer kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Halk Skydeterræn

3.1 Baggrund

Som det fremgår af indledningen, har Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for de områder forsvaret benytter.

En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Halk Skydeterræn blev endeligt indgået mellem Hærens Operative Kommando og Skov- og Naturstyrelsen den 15. juli 1998.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Kaserneelementet i Haderslev Garnison efter direktiv fra henholdsvis Garnisonskommandanten, samt chefen for Telegrafregimentet i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I maj 1998 foretog Skov- og Naturstyrelsen den biologiske registrering af området, og i sommeren 1998 blev en markgennemgang af arealet foretaget med henblik på udarbejdelsen af digitale kort over terrænet.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Sønderjyllands Amt, Haderslev Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, samt Friluftsrådet mfl. haft lejlighed til at se terrænet ved en fremvisning den 5. november 1998 og til at fremsende bidrag samt ønsker til planen. Endelig har bidragyderne haft lejlighed til at kommentere planforslaget inden færdiggørelsen.

3.2 Overenskomsten mellem Forsvaret og I/S Halk Søndermade

Halk Skydeterræn ejes af græsningslavet I/S Halk Søndermade. Forsvaret har forpagtet arealet ved en overenskomst indgået første gang i 1923 med I/S Halk Søndermade. Overenskomsten er senest fornyet i februar 1995. Lejemålet reguleres årligt pr. 1. april i overensstemmelse med udviklingen i nettoprisindekset.

Lejemålet kan af begge parter opsiges med 1 års varsel.

3.3 Aftalens virkning

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Slesvigske Fodregiment og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrivelse af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser.

STATUS

4 Beskrivelse af Halk Skydeterræn

Halk Skydeterræn ligger ud til Lillebælt 12 km. sydøst for Haderslev by, Haderslev Kommune, i Sønderjyllands Amt, se Figur 1. Terrænet administreres af Haderslev Kaserne og anvendes til mindre sprængninger og enkeltmandskydeøvelser med visse skydebaneanlæg. Under skydning er adgang forbudt, hvilket markeres med hejsning af balloner samt etablering af vagt. Skydebaneanlægget består af en 600 m langdistanceskydebane, en feltskydebane og en fast sprængningsplads.

Mod nordøst grænser terrænet op mod dyrkede landbrugsjorde. Mod nord fortsætter strandsump og lagunen "Noret" der findes på skydeterrænet. Mod øst, syd og vest omgrænses terrænet af Lillebælt. Klitten som afgrænser Noret betegnes som Rævshale.

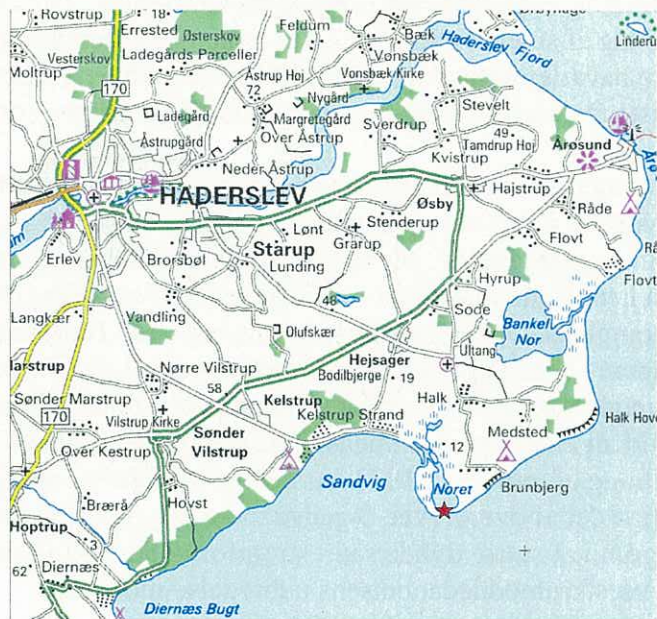
Skydeterrænet udgør 35,7 ha og ejes af lodsejerlauget, I/S Halk Søndermade. Kontrakten er mellem I/S Halk Søndermade og Forsvarets Bygningstjeneste. Udover at arealet anvendes til skydeøvelser, afgræsses det gennem fælles græsning.

Eneste adgangsvej til skydeterrænet går ad landevejen gennem landsbyen Halk og 2,5 km mod syd.

Sikkerhedsafstanden på søterritoriet er opdelt i to zoner. Zone 1 går ud til 4 km fra land og er markeret med 4 stk. gulmalede spidstønder. Zone 2 er ligeledes markeret med 4 stk. gule spidstønder samt en stage med gult kryds i en afstand af 7 km. fra land.

4.2 Den militære historie

Forsvaret har været lejer af skydeterrænet siden august 1923. I hele lejeperioden har terrænet været anvendt som skydeterræn. I perioden mellem 1923 og 1964 har forsvaret udført forskellige anlæg som omfatter betondækninger, opstilling til luftmålsskydning, feltskydebane, skiveskur, opholdsskur m.v.

Figur 1 Oversigtskort på baggrund af 1:200000 kort, hvor Halk Skydeterræn er markeret med rød stjerne.

4.3 Landskab og geologi

Skydeterrænet er beliggende på en strandaflejring ved foden af et morænebakkeland, som i overfladen domineres af moræneler. Dette er angivet med brun farve på Figur 2. De lave dele af bakkelandet er dækket med ferskvandsaflejret dynd og tørv. Disse dannelser er vist med grønne farver på figuren. Det fremgår desuden af kortet, at morænelersdækket mangler flere steder, hvilket blandt andet er tilfældet på arealet mellem Brunsbjerg og Rævshalen. Her ligger der smeltevandssand umiddelbart under mulden. Sandet er rester af gamle smeltevandssandsletter (hedesletter), som gletscherne under istiderne har brudt op og flyttet væk fra den oprindelige placering. Sådanne forekomster er vist med rød farve.

Mod øst står morænelandskabet med en stejl kystskrænt skabt af havets erosion. I disse kystklinter kan man se, hvordan aflejringerne i morænelandskabets indre ligger uregelmæssigt på grund af gletscherens dozer effekt på landskabet. Typisk veksler skråtstillede lag af moræneler med lag af smeltevandssand i klinterne. Ved nærmere eftersyn viser nogle af lerflagerne sig at være havaflejringer fra sidste mellemistid, kaldet Eem. De kendes på et betydeligt indhold af knuste muslingeskaller – overvejende Molboøsters, som er ca. 125.000 år gamle.

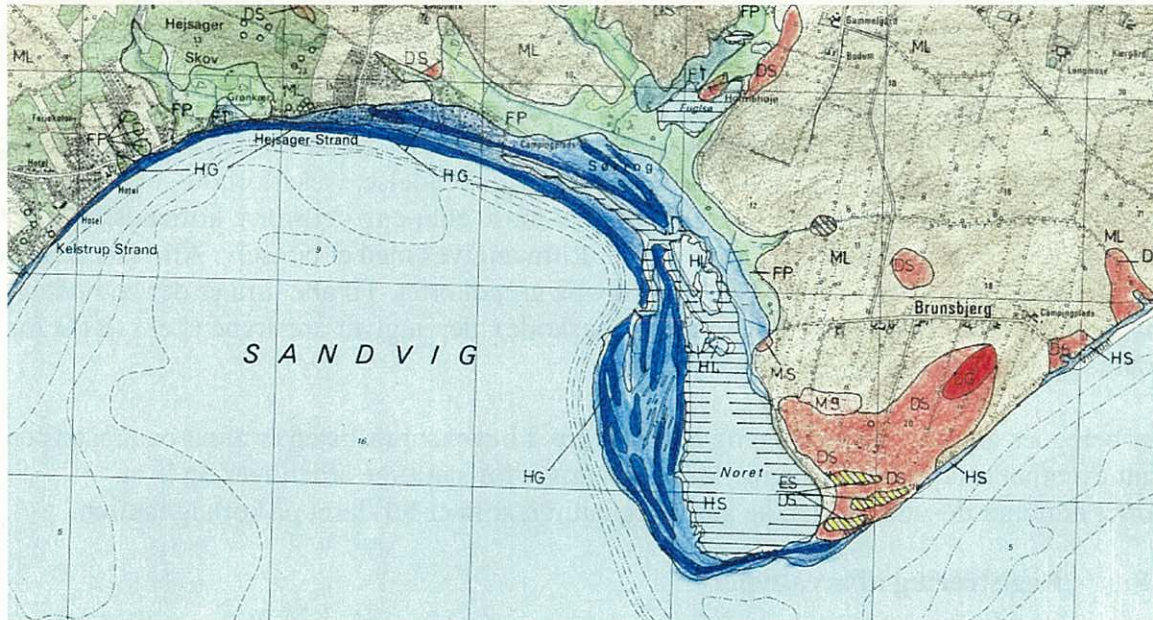
Det materiale, som havet har gnavet af kysten ved Brunsbjerg, er ført ind i Sandvig med strømmen. Leret er skyllet væk, men sand og sten fra kystnedbrydningen har fundet hvile i krumme strandvolde. Mellem morænelandskabet og strandvoldene ligger lagunen "Noret", som længst mod nord har forbindelse til havet. Hele denne stranddannelse kaldes et krummoddekompleks. Opbygningen af krummodden ved Halk sker ved en materialevandring fra nordøst gennem Lillebælt, som afbøjes mod nordvest når den runder Rævshalen. Derved opbygges krummoddekomplekset ved at krumodde bliver lagt til krumodde. Opbygningen varierer i kraft og tid alt efter havstrømmens hastighed og materialets sammensætning. Siden forsvarets forpagtning af terrænet i 1923 har det været nødvendigt at flytte ballonmasten, som står på den østlige del af overdrevet, 3 gange mod vest pga. den konstante erosion af kystskrænten. På grund af større dybde samt strømforholdene i Lillebælt vest og nordvest for Noret, begrænses krummoddedannelsens udbredelse mod vest.

Rævshale samt området vest for Noret består af saltvandsgrus, saltvandssand og saltvandsler aflejret af havet efter sidste istid, markeret med blå farve. Disse aflejringer betegnes som unge, marine aflejringer, som fra sted til sted i Danmark varierer meget. Den nordøstlige del af landet har vidt udbredte, marine flader der er aflejret dels efter ishavets indtrængen for 15.000 til 13.000 år siden, i slutningen af sidste istid, og dels under stenalderhavets maksimum for 6500 år siden.

Det varierende havniveau skyldes konkurrencen mellem landhævningen efter at isens tryk forsvandt og havspejlsændringerne, der afhænger af hvor meget vand, der er bundet i form af indlandsis. I dag er det landhævningen som fortløbende foregår, der dominerer, men kun nord for en linie der strækker sig fra Ulfborg, nedover Midtfyn og syd om Møn. Syd for denne linie sænker landet sig.

Hvor man i det nordlige Danmark kan finde fossile kystskrænter, strandvolde og krummoddekomplekser langt inde i landet, finder man i den sydlige del af landet stenalderhavets kyster et stykke fra land. Da landet i Sønderjylland har sænket sig lidt, betyder det at områder med marint forland er små og få. Krummoddekomplekset ved Halk er et af de største, hvis ikke det største i Sønderjylland, hvilket giver det en særlig betydning i regionen som et værdifuldt "nærområde". Hele kystområdet: Årøsund, Råde Hoved, Halk Strand, Revshalen og Hejsager

Strand er i geologisk henseende en særdeles værdifuld kyststrækning med nedbrydningskyster, materialevandring, udligningskyster og krummoddedannelser.

Figur 2 Håndkoloreret udgave af geologisk jordartskort i 1:25000, GEUS 1977, farvelagt af Sønderjyllands Amt.

4.4 Arkæologi

De arkæologiske interesser knytter sig især til området umiddelbart nord for skydeområdet. Her er der mod øst konstateret en udstrakt boplads fra yngre jæger- eller bondestenalder, gravhøje og spor af endnu en stenalderbeboelse. Området er mod vest begrænset af Noret, mod nord af Brunbjerg og mod øst af kysten ud mod Lillebælt. Ifølge oplysninger fra lokale beboere omkring Halk ses sporene bl.a. ved at flinteøkser mm. kommer frem af kystskrænten ca. 1,5 m under terrænet.

På selve skydeterrænet er der ikke oplysninger om arkæologiske registreringer.

4.5 Korttegning

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som omfatter henholdsvis et grundkort og et drifts- og plejekort. De to kort er indsat bag i denne plan som bilag 1 og 2.

Grundkort (bilag 1)

Grundkortet viser status for arealtilstanden på plantidspunktet (2000). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for drifts- og plejekortet, samt for eventuelle andre temakort, som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Til kortet hører en bevoksningsliste, der er en fortegnelse over terrænets arealtyper og anvendelser. Areal samt supplerende bemærkninger er angivet. Bevoksningslisten er indsat som bilag 3 i denne plan.

Grundkortet har en titel, d.v.s. øvelsesterrænets navn. Under titlen er angivet det samlede areal i hektar. Desuden er målestoksforholdet angivet.

På kortet inddeles terrænet i "afdelinger", d.v.s. delområder i en passende størrelse. Afdelingsgrænserne følger så vidt muligt genkendelige og permanente terrænlínier som f.eks. veje og hegn.

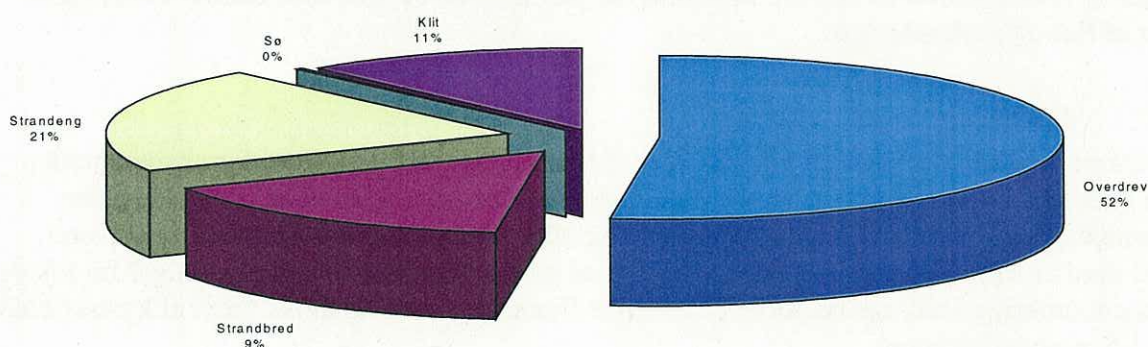
Pga. arealet begrænsede størrelse er der kun angivet én afdeling for Halk Skydeterræn.

Afdelingen opdeles i "litra", der svarer til behandlingsenheder inden for den enkelte afdeling, d.v.s. arealer der er ensartede med hensyn til terræn, anvendelse, vækstforhold, evt. træarter og disses aldre. Eksempler på litra er den enkelte mose eller eng i et større klitlandskab eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav. Alle afdelinger og litra vises ved henholdsvis et tal og et bogstav på grundkortet. Til alle litra er der endvidere knyttet en to- eller trebogstavkode (anvendelseskode), der angiver arealtype (f.eks. STG for strandeng, MOS for mose, SØ for sø).

Der beregnes areal for afdelingen og enkelte litra. I bevoksningslisten er areal og arealtypen samt eventuelle supplerende bemærkninger angivet for samtlige afdelinger og litra.

Kortet omfatter desuden en række andre signaturer, som er forklaret på kortsignaturen.

4.6 Registrering af arealtyper

Figur 3. Arealanvendelsen på Halk Skydeterræn.

Tabel 1: Arealers fordeling og sammensætning af arealtyper.

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha
ORE*	Overdrev	18,5
STG*	Strandeng	7,4
STB**	Strandbred	5,6
KLI	Klit	4,1
SØ*	Sø	>0,1
Total		35,7

* Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

** Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 15.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold der knytter sig til arealtypeerne.

Overdrev (ORE)

udgør 18,5 ha, svarende til 52 % af Halk Skydeterræn. Overdrev er karakteriseret som tørbundsarealer med en lysåben, naturlig græs- og urteflora, som ikke har været gødsket, sprøjtet eller bearbejdet igennem en længere årerække. Overdrevet på arealerne i den østlige ende af Halk Skydeterræn bærer til dels præg af at være gødsket. Overdrevet vil gradvis vende tilbage til sin oprindelige tilstand, hvis indgrebene ophører. En række bestemte plantearter er indikatorer for naturtypen overdrev eksempelvis Vellugtende Gulaks, Gul Snerre, Almindelig Kongepen m.m. Overdrevsarealerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

På Halk Skydeterræn består overdrevskategorien dels af det typiske overdrev på moræneknolden i øst, og dels såkaldt strandoverdrev på de ældre strandvoldsrygge der er dannet mellem havet og Noret i vest.

Strandeng (STG)

udgør 7,4 ha hvilket svarer til 21 % af skydeterrænet. Strandenge findes på lave, beskyttede kystnære arealer. Vegetationen består af salttålende græsser, halvgræsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær. Af eksempler på arter der findes på strandengen er Sand-Star, Mark-Krageklo og Strand-Mandstro.

Strandenge overskylles af havets saltvand og de mest salttålende arter dominerer tættest mod havet. Overskyllshyppigheden variere fra adskillige gange om året til kun én gang med mange års mellemrum.

Strandbred (STB)

udgør 5,6 ha, svarende til 16 % af det samlede areal, og defineres som sandstrand uden vegetation. Strandbredden omfatter bræmmen mellem normal daglig vandstand og sammenhængende vegetation. På skydeterrænet langs Lillebælt svinger strandbredden mellem 10 til 40 m. i bredden.

Klit (KLI)

Klitområdet udgør 4,1 ha svarende til 11 % af skydeterrænet, hvor den udgør tangen "Rævshale" og kyststrækningen vest herfor, indenfor strandbredden. Generelt set opdeles klitter i forklit over hvid klit, grøn klit og grå klit til klithede. Klitten langs skydeterrænets kyst betegnes som "hvid klit", idet sandet overalt ses mellem græsstrå og totter i den "levende" klit.

Naturtypen klit er blandt de få danske naturtyper, som har et stort præg af oprindelighed i landskabsformer, vegetation og dynamik på trods af forskellige menneskelige aktiviteter. Generelt set er klitter ikke omfattet af den generelle biotopsbeskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, men er omfattet af lovens § 8 (om klitfredning) eller § 15 (om strandbeskyttelseslinien). § 8 gælder kun klitområder langs den jyske vestkyst. § 15 administreres af amterne.

Sø (SØ)

Loerne i nordvest, udgør tilsammen 0,1 ha, svarende til under 1 % af Halk Skydeterræn. Ved korttegning er det den højeste vandstand, som er registreret, enten ved markgennemgangen eller på de anvendte luftfotos, der anvendes som grænse.

4.7 Plejetilstand

Generelt set plejes Halk Skydeterræn tilfredsstillende gennem afgræsning. Græsningstrykket på overdrevet i østenden er dog hårdt og resulterer i meget kort græs og delvis nedslidning af arealet. Også selve kystskrænten er udsat for nedtrampning fra kreaturer med efterfølgende erosion, og den bør derfor overvejes heget af.

Græsningstrykket på strandengen er imidlertid optimalt, hvilket giver suveræne muligheder for et varieret dyre- og planteliv, herunder den sjældne *Gule Engmyre*.

Færdsel med køretøjer har sat sine spor i området, og en begrænsning i udbredelsen af kørslen vil være med til at sikre områdets meget værdifulde natur.

4.8 Flora

Halk Skydeterræn rummer en rig overdrevs- og strandengsflora. Arealerne plejes optimalt i form af kreaturgræsning, og er i øvrigt uden jordbearbejdning og næsten overalt ugødede. Floraen er omtalt kortfattet i Palle Gravesens "Oversigt over botaniske lokaliteter", udgivet af Fredningsstyrelsen i 1983. Herudover har Skov- og Naturstyrelsen foretaget botanisk registrering i forbindelse med sin biologiske feltgennemgang af terrænet ultimo maj 1998.

Af størst interesse er et sensationelt, helt nyt fund af den sjældne, truede og opmærksomhedskrævende orkidéart *Salep-Gøgeurt*. Arten er hidtil kun kendt fra 1 lokalitet i Jylland (på Mols), og findes herudover kun på få lokaliteter på Samsø og Sjælland. *Salep-Gøgeurt* er ikke kun gået tilbage i Danmark men er i fortsat stærk tilbagegang i hele Nordvesteuropa, hvor den er blevet sjælden i mange områder. Den har derfor større behov for beskyttelse end flere af de plantearter, der altid har været sjældne, og som kun udviser en lille eller slet ingen tilbagegang. Fundet af 68 blomstrende *Salep-Gøgeurt* på Halk Skydeterræn blev gjort den 17. maj 2000 af biolog Niels Kornum, Sønderborg. Nogle af orkideerne var allerede afbidt af kreaturerne, og nogle få dage senere konstaterede Sønderjyllands Amt, at næsten alle planterne var blevet afbidt. Der er derfor behov for afspærring af bestanden frem til midten af juni, for at de kan nå at sætte frø.

Af anden, særlig botanisk interesse på skydeterrænet skal fremhæves den store bestand af den sjældne *Opret Kobjælde* på overdrevet, samt øvrige sjældne overdrevsindikatorer ("A og B-arter fra overdrev") som *Nikkende Kobjælde*, *Bakke-Nellike* og *Tjære-Nellike*. I klitterne vokser den sjældne *Strand-Mandstro*, og på strandengene de sjældne indikatorarter ("A og B-arter") *Strand-Siv* og *Stivhåret Ranunkel*. Strandengen er som naturtype af stor botanisk værdi, da den er meget intakt og fortsat underkastet naturlige, dynamiske processer uden menneskelige indgreb bortset fra græsning.

Langs strandvolden ud mod havet findes en bevoksning af lichener og mosser, som muligvis har botanisk interesse. Den bør undersøges nærmere.

De to kobjældearter er optaget på en dansk liste over opmærksomhedskrævende arter som "ansvarsarter" ("A-arter"), d.v.s. arter hvis beskyttelse Danmark har et særligt nationalt ansvar for at varetage.

Overdrevsfloraen

På den højtliggende morænebakke øst for Noret består floraen på det kuperede terræn af overdrevsvegetation, som er meget hårdt nedgræsset af kreaturer. Græsset er således kun få cm. højt, og giver næsten indtryk af en golfbane. Flere steder på de højestliggende partier omkring husene bærer området et let gødet præg. Spredt på overdrevet vokser *Hvidtjørnbuske* som er "formet" af kreaturbid således, at de er smalle forneden i bidehøjde, og med en stor, udbredt "krone". Ud mod Lillebælt er den sandede kystskrænt også præget af overdrevsflora. Neden for skrænten ses klitter og en ret bred sandstrand.

Af sjældne overdrevarsarter på højdedraget er som nævnt i maj 2000 fundet bestanden på 68 planter af den sjældne og truede orkidé *Salep-Gøgeurt*, og desuden en stor bestand af *Opret Kobjælde*, samt *Nikkende Kobjælde*, *Bakke-Nellike* og *Tjære-Nellike*. Af typiske arter fra overdrev blev fundet *Vellugtende Gulaks*, *Alm. Hvene*, *Hundehvene*, *Gul Snerre*, *Hedelyng*, *Alm. Pimpinelle*, *Græsbladet Fladstjerne*, *Håret Høgeurt*, *Udstrakt Kløver*, *Knold-Rottehale*, *Alm. Kamgræs*, *Alm. Kongepen*, *Hunde-Viol*, *Knold-Ranunkel*, *Liden Fugleklo*, *Rødknæ*, *Tidlig Dværgebunke*, *Flerårig Knavel*, *Spids Øjentrøst*, *Mark-Krageklo*, *Alm. Mælkeurt*, *Lancetbladet Vejbred*, *Markfrytle*, *Kornet Stenbræk*, *Engelskgræs*, *Smalbladet Vikke*, *Gul Kløver*, *Blød Hejre*, *Tjærenellike*, *Markarve*, *Alm. Hvidtjørn* og ved kanten af Noret *Strand-Vejbred*. Desuden blev fundet *Rød Svingel* (dominerende), *Bidende Ranunkel*, *Bellis*, *Alm. Hønsetarm*, *Hyrdetaske*, *Rejnfan*, *Stor Nælde* og *Hunderose*.

På kystskrænten vokser bl.a. *Bredbladet Timian*, *Sandstar*, *Rank Forglemmigej*, *Bakke-Forglem-migej*, *Alm. Hønsetarm*, *Agersnerle*, *Vår-Brandbæger*, *Sandskæg*, *Agertidsel*, *Rødknæ*, *Bidende Stenurt*, *Smalbladet Vikke*, *Harekløver*, *Rød Svingel*, *Gul Kløver*, *Markbynke*, *Håret Høgeurt*, *Engelskgræs* og *Alm. Stedmoderblomst*.

Klitfloraen

For foden af kystskrænten findes et ca. 10 meter bredt klitbælte indenfor sandstranden og havet. I dette klitbælte, samt i klitterne på tangen Rævshale og videre langs kysten mod nordvest blev fundet en række plantearter typisk for hvid klit. Her vokser den sjældne *Strand-Mandstro*, samt klitplanter som *Marehalm*, *Hjelme*, *Alm. Strandarve*, *Strand-Kvik*, *Sandstar*, *Strand-Fladbælg*, *Kruset Skræppe*, *Vår-Brandbæger*, *Ager-Snerle*, *Gråfrugtet Sand-Mælkebøtte*, *Gul Snerre*, *Engelskgræs* og *Gåse-Potentil*.

Floraen på strandeng og strandoverdrev

Langs den beskyttede kyst ind mod det fladvandede Halk Nor findes et meget velbevaret og helt intakt strandengsområde, som er resultatet af naturlige aflejningsprocesser uden menneskelige indgreb. Strandengen rummer et antal loer og pander, og mange myretuer af den Gule Engmyre. Strandengen er også stort set upåvirket af den militære tilstedeværelse. Ud mod havet er der et højdedrag, en bred strandvold, med strandoverdrevsvegetation, også i meget fin naturtilstand. På strandoverdrevet er placeret enkelte skydeanlæg og bunkers, som er lave og tilgroede, og falder godt ind i landskabet.

Selve Noret er saltpræget, og her vokser *Alm. Havgræs* i mængde, samt *Alm. Ålegræs*.

Strandengs- og strandoverdrevets plejetilstand er optimal. Det afgræsses af kreaturer, men kreaturer opholder sig ikke så hyppigt på denne del af skydeterrænet som i bakkerne i øst, og græsningstrykket er derfor ikke så hårdt.

På strandeng og strandoverdrev blev registreret de sjældne *Strand-Siv*, *Stivhåret Ranunkel* og *Opret Kobjælde*, samt typiske strandengsarter og -overdrevarsarter som *Rød Svingel* (dominerende), *Engelskgræs*, *Strand-Trehage*, *Strand-Vejbred*, *Rødknæ*, *Tidlig Dværgebunke*, *Bidende Stenurt*, *Gul Snerre*, *Smalbladet Vikke*, *Markfrytle*, *Sandstar*, *Kornet Stenbræk*, *Sandkryb* og *Strand-Gåsefod*.

Desuden fandtes, *Alm. Rapgræs*, *Agertidsel*, *Alm. Hønsetarm*, *Lancetbladet Vejbred*, *Hvidkløver*, *Bellis*, *Lav Ranunkel*, *Blød Hejre* og *Alm. Markarve*.

På strandvolden langs havet fandtes en spændende bevoksning af forskellige *Rensdyrlaver* og *mosse*, som bør undersøges nærmere.

4.9 Fauna

Fugle

Halk Nor er udpeget som såvel Ramsar-område som EF-Fuglebeskyttelsesområde, og regnes for at være en af Østjyllands vigtigste rastelokaliteter for vadefugle. Desuden er strandengene og strandengsøerne langs og i Noret en vigtig ynglelokalitet for bl.a. vadefugle og terner. Fugleforekomsterne er beskrevet i Fredningsstyrelsens publikation "Danske rastepladser for vadefugle", udgivet i 1981, samt i Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende registrering af fuglelokaliteter fra begyndelsen af 1980'erne. Oplysningerne er baseret på optællinger foretaget i 1977-81. Der er imidlertid ikke nogle nyere oplysninger tilgængelige om fuglelivet, og Halk Nor er ikke med i den landsdækkende gentagelse af lokalitetsregistreringen i årene 1993-95 som en del af "Projekt Fuglenes Danmark". Der er derfor behov for nye optællinger af rastende og ynglende fugle i Halk Nor.

Som rastepads for vadefugle blev lokaliteten i 1981 klassificeret som en "god vadefuglerastepads", med regelmæssig forekomst af mellem 200 og 1000 vadefugle, dog undtagen Viber og Hjejler. Der er også registreret en del rastende andefugle i Noret. Maksimumforekomster af udvalgte arter er *Gråand* 400, *Spidsand* 24, *Pibeand* 50, *Krikand* 80, *Troldand* 100, *Hvinand* 40, *Ederfugl* 200, *Knopsvane* 64, *Fjeldvåge*, *Blishøne* 500, *Vibe* 800, *Hjejle* 350, *Dobbeltbekkasin* 60, *Rødben* 150, *Hvidklire* 20, *Mudderklire* 30 og *Alm. Ryle* 200.

Af ynglefugle blev i perioden 1977-81 registreret *Toppet Skallesluger*, *Gravand* 1 par, *Strandskade* 16 par, *Vibe* 30 par, *Stor Præstekrave* 3 par, *Dobbeltbekkasin* 6-8 par, *Rødben* 20 par, *Alm. Ryle* 4-7 par, *Klyde* 15 par, *Stormmåge* 3-5 par, *Havterne* 25 par, *Dværgterne* 3 par samt *Gul Vipstjert* 1-3 par.

Af særlig betydning var forekomsten af ikke mindre end 4-7 ynglepar af Sydlig Almindelig Ryle samt 3 par Dværgterner. Begge arter er optaget på den danske liste over sjældne, truede og opmærksomhedskrævende arter af ynglefugle i Danmark.

På denne baggrund blev området i Dansk Ornitologisk Forenings rapport klassificeret som en såkaldt "K2"-lokalitet, det vil sige en "meget god fuglelokalitet" for ynglende kystfuglearter.

I ultimo maj 1998 gennemgik Skov- og Naturstyrelsen skydeterrænet med henblik på en registrering af områdets ynglefuglefauna. Skydeterrænet udgør kun den sydligste del af lokaliteten Halk Nor.

På strandengen på den militære del blev der af vadefugle fundet 5 par *Viber*, 4 par *Strandskade*, 4 par *Rødben* samt 2 par *Stor Præstekrave*. Desuden fandtes langs stranden mod øst til kystskrænten yderligere 3 par *Stor Præstekrave*, 1 par *Viber* samt 2 par *Strandskade*. Af måge- og ternefugle på strandengen registreredes 1-2 par *Sølvmåge* samt 6 par *Havterne*, og af andre fugle 1 par *Knopsvane*, 4-5 par *Sanglærke*, 1 par *Tornirisk* og 1 par *Engpiber*.

I det kuperede overdrevarsareal i østenden af skydeterrænet fandtes en lille koloni af *Digesvale* i kystskrænten. *Sanglærke* er karakterfugl på overdrevet, med 6-9 par. Desuden fandtes åbentlandsfugle som 2 par *Gulspurv*, 1 par *Tårnfalk*, 1 par *Gråspurv* (ved huset), 2 par *Torn-sanger*, 3 par *Solsort*, 1 par *Landsvale* (ved huset), 1 par *Gulbug*, 3 par *Hvid Vipstjert*, 2-3 par *Gøg* og 4-5 par *Tornirisk*.

Af rastende fugle på overdrevet og ved Noret sås småflokke af *Stær*, *Hættemåge*, *Skarv*, *Allike*, *Strandskade*, *Knopsvane*, *Knortegås*, *Gravand*, *Fiskehejre*, *Sølvmåge*, *Gråand* og *Mudderklire*.

Der blev på den militære del af Halk Nor således i 1998 ikke registreret forekomst af sjældne eller truede ynglefugle. Af størst ornitologisk betydning er kolonien af *Havterne*, samt den

pæne forekomst af ikke mindre end 21 ynglende par vadefugle. Både Rødben og Vibe er i 1997 optaget på den danske liste over opmærksomhedskrævende arter. Det samme gælder Gulbug, som også yngler på terrænet.

Pattedyr

Der findes en pæn bestand af *Kaniner* på skydeterrænet, og der ses kaninhuller både på strandengen og i bakkerne i øst. Kanin findes i Danmark kun i Sønderjylland og kun på ret få lokaliteter, bl.a. nogle øer og langs kysten.

Der er ikke fundet tilgængelige oplysninger om eller registreringer af andre pattedyr.

Krybdyr og Padder

Der blev ikke konstateret padder eller krybdyr på terrænet under feltregistreringen i ultimo maj 1998.

Dagsommerfugle

Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering i ultimo maj 1998 blev der på overdrevet og kystskrænten fundet *Almindelig Blåfugl*, *Okkergul Randøje*, *Dagpåfugleøje*, *Brun Pletvinge* samt *Lille Kålsommerfugl*.

Brun Pletvinge er i 1997 optaget på den danske liste over sjældne, truede og opmærksomhedskrævende arter som en "sårbar art".

Ifølge udbredelseskortene i atlasbogen om Danmarks dagsommerfugle er der af andre interessante dagsommerfugle konstateret *Vejrandøje*, som ellers er meget sjælden i Sønderjyllands Amt, og kun kendt fra én anden lokalitet i amtet.

Andre insekter

Af særlig interesse er forekomst af *Gul Engmyre* på strandengene, hvor der ses mange myretuer. Disse myretuer findes kun hvor strandenge har henligget uden jordbearbejdning og anden mekanisk påvirkning igennem mange år, og de vidner således om lang kontinuitet og høj naturbeskyttelsesværdi.

Myretuerne danner basis for et særligt plantesamfund.

Kystskrænten i øst kan rumme en spændende insektfauna, og bør undersøges nærmere. Den ligger i læ og er meget tør, og kan således tænkes at have et mikroklima som minder om de tørre kystskrænter i Storebæltsregionen, som er særligt interessante insektlokaliteter.

4.10 Sammenfatning af de naturhistoriske værdier

Halk Skydeterræn udgør et naturområde af såvel regional, national som international betydning.

Geologisk set er det særegne krumoddekompleks ved Halk det største i Sønderjylland, hvilket giver det en særlig betydning i regionen som et værdifuldt, geologisk interesseområde. Kystformationsprocesserne får lov at forløbe helt naturligt, uden menneskelig indgriben i form af kystsikring, og dannelsen af krumodden gennem tiderne kan derfor iagttages særligt fint her.

Botanisk set rummer Halk Skydeterræn en rig overdrevs- og strandengsvegetation. Af særlig interesse skal fremhæves Sønderjyllands eneste bestand af den sjældne orkidéart *Salep-Gøgeurt*, som i øvrigt kun forekommer på 1 anden lokalitet i Jylland. Desuden skal fremhæves den store bestand af den sjældne *Opret Kobjælde* på overdrevet, samt andre sjældne over-

drevsindikatorer som Nikkende Kobjælde, Bakke-Nellike og Tjærenellike. I klitterne vokser den sjældne Strandmandstro, og på strandene de sjældne indikatorarter Strandsiv og Stivhåret Ranunkel. Strandengen er som naturtype af stor botanisk værdi, da den er meget intakt og fortsat underkastet naturlige, dynamiske processer uden menneskelige indgreb bortset fra græsning. Strandengene overskyldes således jævnlige af havvand i vinterhalvåret, som sikrer den særlige salt-engsflora. De mange, gamle myretuer fra Gul Engmyre på strandengen rummer deres egen særlige flora, og tuernes tilstedeværelse vidner om en strandeng med lang kontinuitet og høj naturbeskyttelsesværdi.

Langs den stenede strandvold ud mod havet findes en bevoksning af laver og mosser, som muligvis har botanisk interesse.

Ornitologisk set har Halk Nor både national og international betydning. Det indgår i et udpeget Ramsar-område og EF-Fuglebeskyttelsesområde, og regnes for at være en af Østjyllands vigtigste rastelokaliteter for vadefugle. Desuden er strandengene og strandengsøerne langs og i noret en vigtig ynglelokalitet for bl.a. vadefugle og terner.

4.11 Kulturhistorie

Græsningslavet "I/S Halk Søndermade" opbevarer en protokol, som viser at området er blevet afgræsset af kreaturer siden år 1850. Protokollen opbevares af formanden for Græsningslavet og består af ajourførte bøger tilbage til år 1850. I disse bøger er der oplysninger om hvilket antal kreaturer, den enkelte interessent har ret til at udbinde på Halk Søndermade, samt beskrivelser af specielle begivenheder og forhold vedrørende græsningsæsonerne. Antallet af kreaturer har siden år 1850 været fast på 54 stk. Fordelingen er udregnet således, at de enkelte interessenter kan udbinde mellem 1-7 stk. kreaturer. For nogle interessenter er fordelingen på eksempelvis $2\frac{3}{4}$ stk. dyr, hvilket udlignes til hele stk. dyr over en årrække. For at være interessant i Græsningslavet skal man være bosiddende på en ejendom med landbrugspligt i Halk eller omegn.

Det er græsningslavets intention, at græsningen også i fremtiden vil blive foretaget af 54 stk. kreaturer.

Udover at græsningen er et kulturhistorisk element med en 150 årig kontinuitet, findes andre ældre kulturspor på overdrevet i form af levende et hegn og et jorddige. Hegnet er plantet ovenpå jorddiget, som sandsynligvis stammer fra udskiftningen, og har været en del af matrikelskelsmarkeringen. Det har imidlertid ikke umiddelbart været muligt at finde materiale vedrørende oprindelsen af det levende hegn eller jorddiget. Jorddiget er et væsentligt element fra landskabet, som det kom til at se ud efter udskiftningen i slutningen af 1700 tallet.

Ifølge oplysninger fra ældre beboere i Halk blev der i besættelsens afsluttende periode nedgravet ammunition på den sydlige del af overdrevet. Pga. havets erosion af kystskrænten begynder rester af den nedgravede ammunition nu at komme frem af kystskrænten.

5 Halk Skydeterræns nuværende anvendelse

Forsvarets aktiviteter

Terrænets militære udnyttelse er beskrevet i "Blivende bestemmelser for skydeterrænet Halk" (BB Halk), revideret 2. december 1999 af Slesvigske Fodregiment. I BB Halk er følgende beskrevet, citat:

Det pålægges brugende enheder nøje at efterleve nærværende bestemmelser for der-ved at sikre en effektiv udnyttelse samt at udvise hensyn til terrænets særlige placering og karakter.

Emner fra BB Halk med speciel interesse for drift og pleje af skydeterrænet er efterfølgende beskrevet.

Terrænet anvendes til skydning med håndskydevåben, tunge våben og sprængningsøvelser. Skydningen kan udføres dagligt fra en halv time efter solopgang til en halv time før solnedgang, dog tidligst fra kl. 8 og senest til kl. 17, medmindre kaserneelementet tillader andre skydetider. Skydningen standses øjeblikkeligt, når mennesker eller dyr bevæger sig ind i fareområdet på land.

Kaserneelementet på Haderslev kaserne administrerer og tildeler terrænet til øvelser. Tilsyn og vedligeholdelse af skydeterrænet og de militære installationer varetages af skydebanens terrænofficer.

Særlige installationer m.v.

- Skivedepot.
- Opholdsbarak med siddepladser til cirka 100 mand og sikkerhedskontor tlf.: 74571137
- Toiletter
- Parkering for enkeltkøretøjer inden for afspærringen ved opholdsbarakken.
- Lågen ved indgang i nordøst holdes lukket under ophold i terrænet. Når terrænet forlades, låses lågen, dog kun i sommerperioden, når der er kreaturer i terrænet.

Særlige bestemmelser

- Ved færdsel skånes græsbevoksningen mest muligt.
- Gravearbejde er ikke tilladt.
- Renholdelse påhviler den brugende enhed.
- Kast med brandflasker er forbudt.
- Kørsel med PMV er tilladt på eksisterende veje og spor samt ad nærmeste vej fra disse til skydestandpladsen. Ved kørsel uden for veje/spor iagttages den største forsigtighed. Skarpe drejninger samt kørsel med høj hastighed må ikke finde sted.
- Skydeområdet er udpeget til at være kasteområde for udvendige brændstoftanke, såfremt der under flyvningen opstår en situation, der gør det nødvendigt at kaste disse.
- Der foretages jævnligt eftersyn efter fritliggende farlig ammunition.

Sikkerhedszone på søterritoriet

I forbindelse med skydning etableres et midlertidigt afspærringsområde på søen ud for skydepladsen, idet der skelnes mellem lille og stor afspærring. Afspærringen på Halk Skydeterræn annonceres på efterretninger for søfarende som punkt 7: EK R 44 Halk.

6 Nuværende drift og pleje af Halk Skydeterræn

Græsning

Området afgræsses af 54 stk. ungkreaturer i sommerhalvåret fra 10. maj til 15. oktober. Kreaturerne er normalt sortbrogede kvier i alderen 1½ - 2 år. Da græsningsarealet strækker sig ud over skydeterrænets område, og er på i alt ca. 67 ha., er der et græsningstryk på 0,8 kreaturer/ha.

I løbet af sommerhalvåret efterses hegnet mod nord jævnligt, da der ofte er problemer med hærværk på hegnet mod Hejsager Strand.

Forsvarets drift og pleje

Efter skydning på terrænet har den for skydningen ansvarlige chef ansvaret for, at foranstalte oprydning og melder til tilsynsførende om mangler og beskadigelser.

Bestemmelser for tilsyn, klargøring, brug og oprydning, samt udbedring af fejl og mangler fremgår af garnisonens "Blivende Bestemmelser" for Halk Skydeterræn (BB/HALK).

7 Offentlighedens adgang

Uden for skydeperioder er stranden ved Halk Skydeterræn p.t. åben for offentligheden. Overdrevet og strandengen anvendes ligeledes af publikum uden for græsningsperioden. Ved besigtigelse af området i februar 2000 var der et mindre antal med løse hunde på stranden, overdrevet og Rævshale.

Efter Lov om Naturbeskyttelse er færdsel med løse hunde p.t. kun tilladt på strandarealet udenfor perioden 1. april-30. september. Ifølge Lov om Naturbeskyttelse er der ikke offentlig adgang til overdrevet, da det er forsvarligt hegnet.

I skydeperioder er al færdsel som ikke vedrører skydningen forbudt.

Der er indgået aftale om at feriegæster, der har ophold i eller ærinde til de privat ejede feriehytter beliggende nordøst og nordvest for overdrevet, kan få tilladelse til at færdes den direkte vej fra lågen til hytterne og fra hytterne direkte langs hegnet ved den nordlige begrænsning til stranden ved posten i øst.

Under skydning er det forbudt at færdes på stranden syd for den østlige post.

Færdsel i skydeterrænet sker på eget ansvar. Når der findes ammunition m.v., afmærkes stedet, og der gives meddelelse til vagten på Haderslev Kaserne. Der må under ingen omstændigheder opsamles/og eller fjernes ammunition, patroner eller afskudte hylstre m.v. fra området.

Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer

Der gælder de samme regler for benyttelse af forsvarets arealer som for alle andre arealer. Ved at terrænet er udlagt som skydeterræn for forsvaret, ligger der en accept af forsvarets brug af arealet, og dermed af, at forsvaret skal have den fornødne frihed til gennemførelse af den nødvendige uddannelse af det danske forsvar.

Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbetyttelseshensynene på terrænet forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Halk Skydeterræn. Udover de nævnte love findes der et antal love eller bekendtgørelser, som regulerer forhold i det åbne land, f.eks. bekendtgørelsen vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål.

8.2 Planloven

Spørgsmålet om lokalplanpligt

Ifølge Planlovens § 13, stk. 2 skal der udarbejdes en lokalplan, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelse, og i øvrigt når det er nødvendigt for at sikre kommuneplanens virkeliggørelse.

Formålet med lokalplanpligten er at opnå større sammenhæng i planlægningen og inddrage borgerne heri.

Afgørelsen af om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. I tvivlstilfælde bør kommunalbestyrelsen vælge at tilvejebringe en lokalplan.

Landzonetilladelse

I henhold til planlovens § 35 må der i landzone ikke uden tilladelse fra landzonemyndigheden (Sønderjyllands Amt) foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Afgørelsen af om landzonetilladelse er påkrævet træffes af amtet. På forsvarets arealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve en sådan tilladelse. Det er amtet, der træffer afgørelse om hvorvidt der kræves zonelovstilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

Ved midlertidige (temporære) anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer, der

er i strid med anden lovgivning (eks. fredede fortidsminder), eller med drifts- og plejeplanens overordnede retningslinier for det pågældende område.

8.3 Status i Regionplan for Sønderjyllands Amt 1997-2008

Naturområde

Halk Skydeterræn er ifølge regionplanen beliggende i et naturområde. Definitionen på naturområder sker ud fra, at det skal omfatte biologiske interesseområder af enestående og særlig værdi. Retningslinierne for naturområder tager afgørende hensyn til en arealanvendelse som sikrer naturværdierne. Ændringer af arealanvendelsen som forringer kvaliteten og størrelsen af naturområder, kræver regionplanændring.

Den jordbrugsmæssige anvendelse af områderne kan normalt opretholdes, ligesom aktiviteter for at fremme biologisk mangfoldighed ved naturbeskyttelse, genskabelse af naturområder samt landskabspleje, kan gennemføres.

Inden for naturområderne vil amtet ved administration af § 35 stk.1 i lov om planlægning (landzonetilladelser) samt naturbeskyttelseslovens § 3 (beskyttede naturtyper) og § 4 (sten- og jorddiger) lægge vægt på at sikre de naturmæssige hensyn.

Kystnærhedszonen

Halk Skydeterræn ligger inden for kystnærhedszonen, der betegnes som en væsentlig natur- og landskabsressource. Områder inden for denne zone skal søges bevares og beskyttes mod nyt byggeri og anlæg, der ikke er afhængig af kystnærhed. Samtidig skal planlægningen sikre og udbygge offentlighedens adgang til kysten.

Værdifulde kystlandskaber

Halk Skydeområde er, som del af et større område, udpeget som værdifuldt kystlandskab. Grundlaget for udpegningen er, at der ved Halk Skydeterræn er interessante landskabsformer i form af kystnært overdrev, lagune, standeng, standbred i konstant udvikling, samt værdifuldt klit og klintområder med blotlagte geologiske profiler, som viser landskabets geologiske tilblivelse.

Interesseområder for friluftslivet

Halk Skydeterræn er en del af et område udpeget som værende af særlig betydning for friluftslivet. I sådanne områder søger amtet at inddrage friluftslivet i arealplanlægningen samt at bevare og videreudvikle de natur- og kulturgivne forudsætninger for friluftslivet.

I de udpegede friluftsområder bør der etableres faciliteter, som forbedrer adgangsforhold (stier og vejvisning) og serviceniveau (information og opholdsarealer). Den meget varierede kyststrækning giver gode muligheder for aktiviteter samt ophold, og området ved Halk beskrives som en af Sønderjyllands Amts bedste badestrande. Det er af stor betydning for befolkningens brug af kysterne og strandene, at adgangen til disse områder opretholdes og forbedres.

I regionplanen er campingpladsen ved Halk Strand udpeget som eksisterende campingplads.

Målsatte søer

Halk Nor og dens tilløb er udpeget som særligt forureningsfølsomt område og som særligt naturvidenskabeligt interesseområde. Målsætningen for området er ifølge regionplanen opfyldt. Udpegningen som særligt forureningsfølsomt område skal sikre mod tilgroning og opfyldning fra tilførte næringsstoffer og partikulært materiale fra dyrkede arealer. Mht. næringsstoffer er der speciel opmærksomhed på reduktion af organisk stof og fosfor.

Skovrejsning

Halk Skydeterræn ligger i et område, hvor skovrejsning er uønsket.

Støjkonsekvenszone ved militære øvelsesarealer

Et støjkonsekvensområde er et afgrænset areal, udlagt i en vis afstand omkring en støjende aktivitet. Inden for konsekvensområdets afgrænsning kan der normalt ikke etableres eksempelvis nye boliger, nye institutioner eller andre støjfølsomme aktiviteter.

Hvorvidt der i visse tilfælde kan etableres visse typer af følsomme anvendelser inden for konsekvensområdet, beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde på baggrund af Miljøstyrelsens vejledninger.

Området omkring Halk Skydeterræn er udlagt som støjkonsekvensområde. Som retningslinie har Sønderjyllands Amt udlagt en vejledende konsekvenszone på 3 km. rundt om skydeterrænet. Forsvaret har ud fra den fastsatte brug af området beregnet den støjzone, som vil blive benyttet ved en konkret vurdering. Denne zone har en betydelig mindre udstrækning end 3 km. zonen og berører f.eks. ikke sommerhusområderne ved Kelstrup/Hejsager Strand.

Biologiske spredningskorridorer

Spredningskorridorer giver dyr og planter mulighed for at spredes i landskabet i forbindelse med fødesøgning, vækst, overvintring, formering og udbredelse. Spredningen sker primært via de biologiske korridorer, som udgøres af naturtyper, småbiotoper og landskabsstrøg – såsom vandløb, søer, moser, skove, heder, læhegn, vandhuller samt ådale og kyststrækninger. Jo mere upåvirkede, større og sammenhængende korridorerne er, des mere effektiv spredning.

Kystområdet og klintområdet udfør Halk Skydeterræn er del af to spredningskorridorer som ligger i havet ude langs kysten og på klinten.

De biologiske korridorer skal sikre biologisk mangfoldighed, og indgreb i eller påvirkning af de biologiske korridorer, hvorved korridorerne spærres eller den biologiske mangfoldighed mindskes, bør undgås.

Geologiske interesseområder

Halk Skydeterræn er af Sønderjyllands Amt klassificeret som et område af særlig geologisk værdi. Udpegningen er foretaget, da området udgør landsdelens bedste og lettest erkendbare eksempel på, hvordan kyststrømmene har udlignet kystlinien siden istiden.

Kystklinterne nordøst for Halk Skydeterræn er klassificeret som: Geologisk interesseområde af værdi.

Landskabsværdi

Halk Skydeterræn er del af et større område udpeget som område af særlig landskabelig værdi. Udpegningen er sket på grundlag af, at landskabet giver en spændende oplevelse af de na-

turlige forandringer i overgangen mellem land og vand. Udpegningens formål er at vise de vigtige landskabelige værdier som bør tillægges betydning i planlægningen.

Drikkevandsinteresser

Ligesom størstedelen af Sønderjyllands Amt er undergrunden under Halk Skydeterræn udpeget som område med drikkevandsinteresse.

8.4 Status i kommuneplan

I Haderslev Kommuneplan 1993-2005 indgår Halk Skydeterræn i Hejsager-området, kommunens sydøstlige del. Området vurderes at have store rekreative og naturvidenskabelige interesser, hvor Noret har en central placering. Områderne nord for skydeterrænet er udlagt som naturområde.

Området ligger i landzone og der må kun opføres bebyggelse til militære øvelsesformål. Eventuel bebyggelse må højst opføres i én etage og udformningen skal godkendes af byrådet. Ved anlæg af parkeringspladser skal dette ske efter byrådets nærmere anvisning. Eksisterende levende hegn skal bevares, med mindre byrådet giver tilladelse til fjernelse. Beplantning i området skal bestå af egnstypiske, løvfældende arter.

8.5 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer, samt offentlighedens adgang.

Beskyttede naturtyper.

Naturbeskyttelseslovens § 3 indeholder bestemmelser om en generel beskyttelsesordning for naturtyperne sø, mose, eng, overdrev, hede, strandenge og strandsumpe over en vis mindstestørrelse. Amtsrådet kan dispensere fra bestemmelserne vedrørende beskyttede naturtyper.

I medfør af lovens §§ 5-6 er der udstedt bekendtgørelse nr. 572 af 26. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v. (naturtypebekendtgørelsen), der fastlægger den nærmere afgrænsning af de beskyttede naturtyper, samt fastsætter de nærmere regler for amtsrådenes administration af ordningen.

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner, der gælder for de forskellige beskyttede naturtyper, der forefindes på Halk Skydeterræn. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens "Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper", fra 1993.

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at pleje af arealerne i form af slåning, græsning eller lignende ikke strider mod denne bestemmelse.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m² er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Søer

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m². Søer, der mindre end 100 m², er beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis

samlede område er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb, eller ligger inden for fredskov.

§ 3-beskyttelsen på forsvarets arealer

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens §§ 3-4, set i forhold til forsvarets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne findes bag i planen som bilag 4.

Bygge- og beskyttelseslinier.

For en række markante landskabselementer fastsætter lovens §§ 15-19 bygge- og beskyttelseslinier. Det gælder strande, søer, åer, skove, fortidsminder og kirker.

Dispensation fra bygge- og beskyttelseslinierne på terrænet gives af amtet.

Strande

Ifølge Naturbeskyttelseslovens § 15 må der ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og kyststrækninger som ligger inden for kystbeskyttelseszonen på 300 m. Beskyttelseslinien var tidligere 100 m. men med **lov nr. 439 af 1. juni 1994** om ændring af lov om planlægning og Lov om Naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne) blev naturbeskyttelseslovens klitfrednings- og strandbeskyttelseslinie, jf. §§ 8 og 15, udvidet fra 100 m til 300 m.

Sø- og åbeskyttelseslinien

Indenfor en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og for vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinie i henhold til tidligere lovgivning, er der forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, campingvogne, master m.v.), foretage ændringer i terrænet, beplantning o.lign. Midlertidige terrænændringer som nedgravning af ledninger kræver ikke dispensation, såfremt terrænet straks retableres til det oprindelige udseende.

Offentlighedens adgang til udyrkede arealer

For Halk Skydeterræn gælder adgangsbestemmelsen i naturbeskyttelsesloven vedrørende privatejede, udyrkede og hegnede arealer. Da området er privatejet, og i sin helhed forsvarligt hegnat, er det således ikke åben for offentlighedens adgang.

For områder i privat eje som er udyrkede og uden forsvarlig hegning gælder, at arealerne er åbne for færdsel til fods og ophold, at hunde skal føres i snor, og at der kun er adgang fra kl. 7 til solnedgang.

8.6 Ramsar-, EF-fuglebeskyttelsesområde og EF-habitatområde

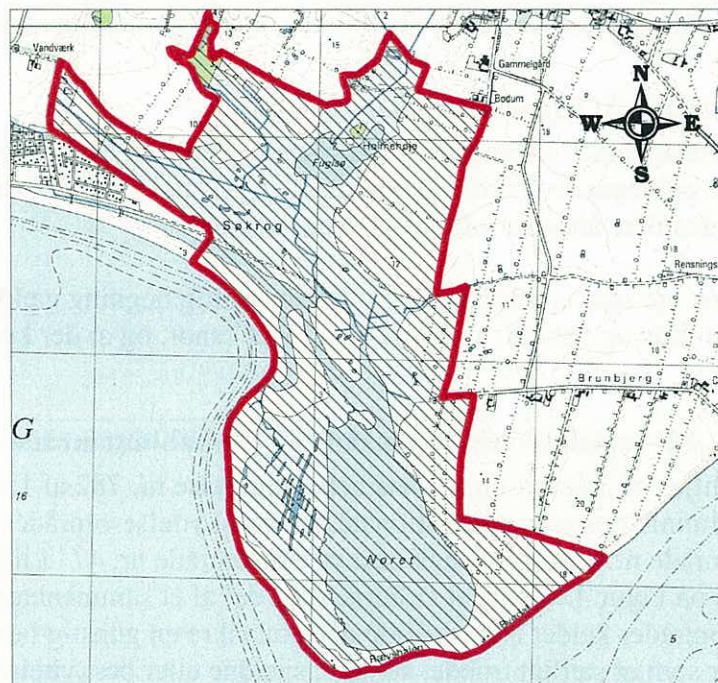
Området er ved Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder udpeget som EF-habitat, Ramsarområde nr. 15 og EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 47 "Lillebælt". En mindre del af området ses på Figur 4. Området er hermed en del af et sammenhængende netværk af naturbeskyttelsesområder kaldet Natura 2000, der skal sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter som er særligt truede, sårbare, sjældne eller beskyttelseskrævende i øvrigt på europæisk plan.

”Lillebælt” habitatområde/fuglebeskyttelsesområde er udpeget på grund af forekomst af: Liste I-arter (havterne, fjordterne, dværgterne, klyde og mosehornugle) samt store forekomster af trækgæsterne sangsvane, trolldand, bjergand, ederfl, fløjlsand, hvinand og toppet skallesluger. samt på grund af forekomsten af kystlaguner, som EU har et særligt ansvar for at bevare, samt større, lavvandede bugter og vige, rev, flerårig vegetation på stenede strande, marsvin samt alkaliske lavmoser. Blandt disse naturtyper er kystlaguner en prioriteret naturtype, hvilket gør Halk Nor særligt betydningsfuldt.

Beskyttelsesbestemmelser:

EF-habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter) fastsætter bestemmelser for administrationen af habitatområderne, bestemmelser som også gælder for fuglebeskyttelsesområderne. Disse bestemmelser er direkte bindende for myndighederne. Statslige myndigheder er direkte forpligtet af direktiverne på de områder, hvor myndighederne er tillagt kompetence efter national lovgivning. Tilsvarende gælder i de tilfælde, hvor statslige myndigheder har ejerbeføjelser på arealer, som er udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde. Statslige myndigheder er således i sager om disse områder forpligtet til, at varetage de naturbeskyttelseshensyn som direktiverne tilsiger.

Områderne skal administreres, så der ikke sker forringelser af områdets naturtyper og levestederne for arterne, eller væsentlige forstyrrelser af de arter, området er udpeget for. Derudover påhviler der en forpligtelse til på længere sigt at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter området er udpeget for. Planens drifts- og plejeforskrifter skal medvirke til at sikre dette.

Figur 4 Skraveret område illustrerer udsnit af Ramsar-, EF-Fuglebeskyttelses- og EF-Habitatområdet ved Halk Skydeterræn, med 4-cm. kort som baggrund.

De beskyttelseshensyn der skal varetages i de internationale naturbeskyttelsesområder, er i almindelighed opfyldt gennem den eksisterende lovgivning vedrørende miljø, natur, planlægning m.v.. Eksisterende lovlig anvendelse eller udnyttelse og aktiviteter som jagt og færdsel m.m. kan derfor som udgangspunkt fortsætte uændret.

Bekendtgørelsen om de internationale naturbeskyttelsesområder fastsætter bindende retningslinier for amternes og kommunernes administration af områderne. Tiltag der forudsættes gennemført efter planen og som er omfattet af bestemmelserne i denne bekendtgørelser skal således kunne godkendes af de relevante myndigheder.

Prioriterede habitats-naturtyper

Den del af overdrevet hvor der er fundet Salep-Gøgeurt, er nu udpeget som en prioriteret habitats-naturtype. Naturtypen er beskrevet i Skov- og Naturstyrelsens "Fortolkningsmanual til danske naturtyper omfattet af EF-Habitatdirektivets Bilag 1" som nummer 6210 under overskriften "Delvis naturlig tør græs- og kratvegetation på kalk (Festuca-Brometalia) (* vigtige orkidélokalteter)"

FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

9 Forsvarets fremtidige behov og ønsker

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan har Haderslev Kaserne beskrevet de fremtidige ønsker for anvendelsen af skydeterrænet frem til år 2014.

Forsvaret ønsker fortsat at anvende terrænet i sin nuværende form og med de installationer der er etableret, herudover ønskes håndgranatbanen (Kast med skarpe håndgranater) flyttet fra øvelsespladsen ved Haderslev Vesterskov til skydeterrænet ved Halk. Ønsket er begrundet i det uheldige forhold, at fareområdet på øvelsespladsen går ud over en offentlig vej, ligesom skarpkast støjmæssigt belaster naboer samt besøgende til især Haderslev Vesterskov.

Skydeterrænet anvendes i dag generelt af følgende typer af enheder:

- Uddannelsesbataljonen ved Slesvigske Fodregiment.
- 3 Stabskompagni/3. Jyske Brigade.
- Flyvestation Skrydstrup (Håndvåben).
- Hjemmeværnsenheder (Håndvåben og sprængninger, hovedsageligt i weekends).
- Civile skytte- og idrætsforeninger (Håndvåben) i begrænset omfang.

Som konsekvens af det i 1999 indgåede Forsvarsforlig vurderes anvendelsen inden for den kommende 4-års periode at ændre sig således:

- Danske Division flytter fra Fredericia til Haderslev år 2002.
- 5. Telegrafbataljon oprettes på Haderslev Kaserne år 2002.
- 1. Jyske Brigade- og Stabskompagni flyttes til Haderslev Kaserne 2002.
- 1 Stabskompagni/1. Jyske Brigade flyttes fra Fredericia til Haderslev (oktober 2000).
- 3 Stabskompagni/3. Jyske Brigade forbliver i Haderslev.
- Flyvestation Skrydstrup og civile skytte- og idrætsforeninger vurderes at ville benytte terrænet i samme omfang som nu.
- Den besluttede udvidede uddannelse af HJV-enheder vil medføre et øget brug af terrænet også i form af mere infanteritunge skydninger (dysekanon, tunge maskingeværer m.v.).
- Hærens Sergentskole (Sønderborg) vurderes fremover at ville benytte terrænet til intantegruppe-skydninger m.v.

Afsluttende vurderes belastningen fremover generelt at blive på samme niveau som i årene 1998-2000, dog med større intensitet i weekends (Hjemmeværnet).

10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at Halk Skydeterræn skal fastholdes og plejes som et varieret naturområde, hvor der ikke anvendes gødskning eller sprøjtning. Det bør sikres at plejen på overdrevet og strandengen også fremover foregår gennem græsning, således at flora og fauna sikres bedst mulige forhold under respekt for forsvarets og civile aktiviteter. På lang sigt bør der skabes bedre muligheder for formidling af det unikke område.

Drift og pleje af skydeterrænet skal også fremover leve op til de internationale forpligtigelser som Danmark har tiltrådt i forbindelse med Ramsar-konventionen, EF-fuglebeskyttelsesdirektivet og EF-habitatdirektivet, som gælder for hele skydeterrænet.

Klinten, klitten, strandbredden, strandengene og Noret bør fortsat være områder udlagt som naturtyper, der sikres mindst mulig færdsel med køretøjer.

10.1 Forbedringer i plejen af overdrevet

Overdrevet er et resultat af vedvarende udnyttelse til græsning uden tilførsel af næringsstoffer. Vedvarende græsning i kombination med den næringsfattige jord, som findes på Halk Skydeterræn, har skabt gode levevilkår for den karakteristiske og efterhånden sjældne flora og fauna tilknyttet overdrevet.

Skov- og Naturstyrelsen vurderer imidlertid at græsningstrykket på overdrevet er for højt, og at en sænkning af græsningstrykket vil forbedre de naturmæssige værdier. Det høje græsningstryk resulterer i lav og artsfattig græsvegetation, og skaber farer for gennembrud i vegetationen, hvilket blev konstateret ved markgennemgangene i foråret 1998 og vinteren 2000.

Udbredelsen af hjemmehørende træer og trægrupper er en integreret del af overdrevene og en vigtig del af naturtypens artsdiversitet. Ofte kan det dog være et problem, at træer breder sig og overskygger overdrevets lyskrævende flora. Udbredelsen af træer og trægrupper var, ved markgennemgangene i 1998 og 2000, imidlertid ikke et problem på Halk Skydeterræn og Skov- og Naturstyrelsen finder, at den nuværende udbredelse af trægrupperne med tjørn skal bevares på samme niveau som i 1998.

Sammenfattende foreslår Skov- og Naturstyrelsen derfor følgende plejetiltag for overdrevet:

- Sænkning af græsningstrykket.
- Kortere græsningsperiode.
- Ingen anvendelse af gødning og sprøjtning.
- Krattenes udbredelse fastholdes på 1998 niveau.
- Al kørsel foregår kun på sporet markeret på drifts- og plejekortet bilag 2.

10.2 Pleje af strandeng og strandoverdrev

Strandengen og strandoverdrevets plejetilstand er altovervejende afhængig af, at den allerede moderate græsning fortsættes. Ophører græsningen vil der på de fugtigere arealer udvikles strandsump med tagrør, og på de mere tørre dele en højere græsdomineret vegetation. Skov- og Naturstyrelsen foreslår derfor følgende:

- Strandengs- og strandoverdrevsarealerne kreaturafgræsses fortsat med nuværende moderate græsningstryk, hvorved det værdifulde naturområde bevares.
- Der må ikke gødskes, sprøjtes el. lign. og strandengen må ikke omlægges, jordbearbejdes eller mekanisk påvirkes på nogen måde.

10.3 Forbedringer i plejen af klitområdet

Klitområder er generelt meget følsomme overfor slid, hvorfor færdsel skal begrænses til et absolut minimum. Set ud fra et naturmæssigt synspunkt vil en fri og naturlig dynamik i klitområdet være det mest ønskværdige. Den naturligt åbne og lavtvoksende vegetation har desuden normalt ikke noget egentligt plejebenhov. Skov- og Naturstyrelsen foreslår følgende for klitområdet:

- Transport begrænses til et minimum og tillades kun på et fast spor markeret på drifts- og plejekortet bilag 2. Kørsel på selve klitten udenfor det på drifts- og plejekortet markerede spor kan på ingen måde accepteres.

10.4 Offentlighedens adgang

Som beskrevet i afsnit 4, ejes området af private lodsejere og som beskrevet i afsnit 8.5 "Naturbeskyttelsesloven" gælder den generelle adgangsbestemmelse ikke for private arealer, som i deres helhed er forsvarligt hegnede.

På strandengen og strandbredden kan der i forbindelse med skydeøvelser forekomme ammunitionrester og enkelte forsagere, som eksempelvis først findes de efterfølgende dage efter skydeøvelserne. Forsagere kan udgøre livsfare ved berøring eller opsamling.

Under planprocessen er der fremkommet oplysninger fra lokale beboere om nedgravet ammunition på overdrevet. Ammunitionen stammer fra besættelsestiden. Ammunition fra besættelsestiden har ikke tidligere været et problem. Siden nedgravningen er der imidlertid sket en erosion af kystskrænten, som er rykket mod vest. Derved er der i dag en begyndende fremkomst af ammunition fra kystskrænten, som kan være livsfarlig.

Når området kan gives frit i forhold til faren for ammunition, er det Skov- og Naturstyrelsens ønske, at der i et samarbejde med lodsejerne, forsvaret, Haderslev Kommune og Sønderjyllands Amt kan etableres et turforløb. Turforløbet kan strække sig fra parkeringspladsen ved kysten udfør Brunbjerg, gående mod syd, krydsende over i den sydligste del af overdrevet, derefter følgende stien over overdrevet mod nord for at slutte på parkeringspladsen ved kysten. Ved etablering af stien kan der på parkeringspladsen opstilles en informationsstander, som forklarer om områdets unikke natur- og kulturværdier samt om forsvarets brug af terrænet.

Under de nuværende forhold finder Skov- og Naturstyrelsen ikke, at Halk Skydeterræn bør åbnes for offentligheden.

11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

11.1 Bidrag fra lodsejere

Den 28. april 2000 blev der afholdt møde mellem græsningslavet I/S Halk Søndermade og Skov- og Naturstyrelsen. Gennem en positiv dialog blev følgende oplyst:

- Græsningslavet er interesseret i etablering af det på drifts- og plejekortet bilag 2 markerede tvangsspor. Det vil således fremover kun være tvangssporret, som anvendes ved eksempelvis de jævnlige hegnseftersyn.
- Ved nedslagshuller på tvangssporret bør sporet reetableres således, at kørsel altid vil være mulig på tvangssporret.
- Grundet gentagen hærværk på hegnet mod Hejsager Strand, med undslupne dyr som resultat, ønsker lodsejerne ikke offentlighedens adgang på Halk Søndermade. Personer uden tilknytning til forsvaret eller græsningslavet har enkelte gange foretaget kørsel med 4-hjulstrækkere på Halk Skydeterræn. Da dette udover at være ulovlig indtrængen på området, også medfører unødigt slid på terrænet ønsker græsningslavet fremover at lågen mod nordøst aflåses hele året.
- Det er lodsejernes intention af fortsætte græsning med det hidtidige græsningstryk, således som det har været praksis siden år 1850.
- Græsningslavet er bekendt med en del af de områder, hvor der blev gravet ammunition ned under besættelsen, og vil i samarbejde med Haderslev Kaserne sørge for at områderne identificeres.

Der er stor utilfredshed med sandsugning på søterritoriet nordøst for Halk Skydeterræn, da græsningslavet påpeger, at der opstår en kraftigere erosion af kystskrænten som følge af sandsugningen.

11.2 Eksterne bidragydere

Med en skrivelse den 24. september 1998 orienterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere, bestående af Sønderjyllands Amt, Haderslev Kommune, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Entomologisk Fredningsudvalg og Dansk Botanisk Forening om, at en drifts- og plejeplanlægning for Halk Skydeterræn var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen. Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at

“Planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænerne, således at der opnås en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarets behov for overvågnings- og øvelsesmæssige aktiviteter samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.”

Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebestand samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Bidrag

Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om terrænerne og sikre, at de til områderne knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale, som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”

Endvidere hed det, at

“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen. Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at forsvaret som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til drifts- og plejeplan. Dette planforslag ville blive tilsendt bidragyderne til kommentering og blive drøftet på et efterfølgende møde. Styrelsen bad om at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 1. februar 1999.

Rundvisning

Udover indkaldelse af skriftlige bidrag og ønsker arrangerede Skov- og Naturstyrelsen og Slesvigske Fodregiment en rundvisning på terrænet den 5. november 1998. Ved rundvisningen deltog repræsentanter fra Sønderjyllands Amt, Haderslev Kommune, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteé, Friluftsrådet samt Dansk Islandshesteforening.

11.3 Sønderjyllands Amt

Flora og fauna

Amtet gør opmærksom på at overdrevet, strandengen og vandhullerne er beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3, og at indgreb i nuværende tilstand (dvs. ændret anvendelse) kræver dispensation.

For at beskytte det rige fugleliv i området, bør militærets kørsel på bredden af Noret begrænses mest muligt i fuglenes yngleperiode, som strækker sig fra 15. april til 15. juli.

Geologi

Af hensyn til faren for klitgennembrud bør der ikke køres på toppen af Rævshalen.

Landskab

For at sikre det nuværende overdrevslandskab, bør der indgås en græsningsaftale med ejerne af området, med et fastsat græsningstryk.

11.4 Haderslev Kommune

deltog i besigtigelsen af arealet. Skov- og Naturstyrelsen har ikke efterfølgende modtaget bidrag fra kommunen.

11.5 Bidrag fra Friluftsrådet

Friluftsrådet beskriver Halk Skydeterræn som et enestående naturområde med f.eks. *Opret kobjælde* og den spændende *Gule Engmyre* samt en unik landskabelig oplevelsesværdi.

Det er vigtigt at beskytte skrænterne mod erosion, og man må sikre dette via en dialog med lodsejerne, der har kreaturer på arealet.

Det er Friluftsrådets opfattelse, at forsvaret med råderetten over det lejede areal kan tillade, at åbne helt op for offentlig adgang på arealet – det vil sige også tillade færdsel uden for vej og sti, når der ikke udføres skydeøvelser. Friluftsrådet ønsker adgang langs stranden for gående såvel som ryttere. Det vil sige, der skal være mulighed for passage (også for ryttere) gennem kreaturhegnet eller på anden vis.

Friluftsrådet foreslår, at der etableres en grillplads samt mulighed for primitiv overnatning i umiddelbar nærhed af indgangslågen, evt. nordvest på området med udsigt over Noret.

Desuden ønsker Friluftsrådet en form for formidling om områdets natur og offentlighedens adgangsmuligheder ved indgang til området. Der kan evt. lukkes af for adgang ud til selve Noret i fuglenes yngletid, hvis det skønnes nødvendigt.

Friluftsrådet påskønner at der allerede er et godt samarbejde med en del organisationers brug af Halk Skydeterræn, og håber at forsvaret også fremover vil være imødekommende overfor organisationer, der har ønske om at benytte området. Her tænkes på civilhundeførerforeninger, orienteringsklubber, Dansk Landrover Klub m.m. Evt. påvirkning af naturen ved sådanne arrangementer kan løses og minimeres gennem dialog og konstruktivt samarbejde. Her tænkes f.eks. på frygt for forstyrrelse af vildtet, hundeefterladenskaber og støj.

Friluftsrådet efterlyser at tidspunktet for, hvornår forsvarets øvelses- og skydeterræner er åbne for publikum kan offentliggøres på Internettet, således at andre end lokale beboere kan indhente disse informationer til hjælp ved turplanlægning. Desuden ønskes drifts- og plejeplanens GIS-kort over de militære skyde- og øvelsesområder også lagt ud på Internettet.

AFVEJNING

12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Det væsentligste tema der knytter sig til afvejningen af den fremtidige benyttelse og beskyttelse af Halk Skydeterræn er, at få tilpasset græsningstryk og kørsel samt at få afklaret ønsket om offentlighedens adgang, således at området også i fremtiden kan fremstå som et af de mest spændende naturområder i Danmark.

I dette afsnit redegøres for de overvejelser, der ligger til grund for afvejningen af de fremsatte ønsker beskrevet i afsnit 9, 10 og 11.

12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret

Forsvarets ønske om fortsat at anvende terrænet i sin nuværende form og med de installationer der er etableret, samt ønsket om at flytte håndgranatbanen vurderes af Skov- og Naturstyrelsen til ikke, at have nævneværdig betydning for den fremtidige benyttelse og beskyttelse af Halk Skydeterræn.

12.2 Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder

Forbedringer i plejen af overdrevet

Det blev vedtaget at græsningslavets krav om at videreføre græsningen med 54 stk. kreaturer i græsningsperioden 10. maj til 15. oktober vil kunne bibeholde områdets unikke naturværdi samtidig med at forsvaret har gode muligheder for at udføre uddannelsesmæssige aktiviteter. Ved at videreføre græsningen opnås der ligeledes en stor værdi i, at sikre den kulturhistoriske autenticitet i forbindelse med græsningslav, som har en lang tradition i Danmark.

Ønsket om etablering af et tvangsspor markeret på drifts- og plejekortet bilag 2 er i alles interesse. Det blev derfor vedtaget at etablere tvangssporet, som det første led i udførelsen af nærværende plans plejemæssige tiltag.

Pleje af strandeng og strandoverdrev

Der var enighed om at bibeholde det nuværende græsningstryk. Driften vil også fremover foregå uden gødskning, sprøjtning el. lign. og der er ingen ønsker om at omlægge, jordbearbejde eller mekanisk påvirke strandengen på nogen måde. Ændret driftsform af strandeng eller strandoverdrev vil i øvrigt under alle omstændigheder kræve tilladelse fra Sønderjyllands amt.

Forbedringer i plejen af klitområdet

Der var enighed om at kørsel fremover kun vil foregå på tvangssporet markeret på drifts- og plejekortet bilag 2.

Offentlighedens adgang

Der blev opnået enighed om ikke at tillade offentlighedens adgang til Halk Skydeterræn under nuværende forhold, hvor offentlighedens færdsel på egen hånd kan være forbundet med livsfare.

12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra bidragyderne

Forslag og ønsker fra lodsejerne

Da lodsejernes ønsker til den fremtidige drift- og pleje af Halk Skydeterræn skaber gode forhold såvel for natur- og kulturværdier som for forsvarets uddannelsesmæssige aktiviteter, blev der opnået enighed om at vedtage samtlige af lodsejernes ønsker. Det blev pointeret at ønsket om ikke at åbne

op for offentlighedens adgang, tildels kan henføres til at området er forsvarligt hegned, men at begrundelsen i højere grad findes i det forhold, at det kan være forbundet med livsfare at færdes på egen hånd på Halk Skydeterræn.

Det påpegede problem med hensyn til sandsugning ligger uden for nærværendes plans kompetenceområde.

Forslag og ønsker fra Sønderjyllands Amt

Forslaget omkring begrænsning i kørsel på Rævshalen og på bredden af Noret, specielt i fuglenes yngleperiode fra 15. april til 15. juli, er i overensstemmelse med forsvarrets og Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af området. Placeringen af det på drifts- og plejekortet bilag 2 markerede tvangsspor, er derfor placeret på stranden nord for Rævshalen og så vidt muligt midt på krummodden. Denne placering vil være med til at sikre, at der ikke fremover køres på toppen af Rævshalen.

Fastsættelse af permanent græsning er i overensstemmelse med lodsejernes og Skov- og Naturstyrelsens ønske.

Friluftsrådets forslag og ønsker

Friluftsrådets ønske om beskyttelse af skrænterne mod erosion er i overensstemmelse med forsvarrets og Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedring af plejen på Halk Skydeterræn. En sænkning af græsningstrykket på overdrevet og dermed kystskrænterne er derfor blevet diskuteret med det lokale græsningslav. Græsningsaftalens varighed siden år 1850 og den relativt komplicerede sammensætning åbner dog ikke op for en sænkning af græsningstrykket på overdrevet. Yderligere hegning som vil åbne op for at overdrevet eller dele af overdrevet kan friholdes for græsning, vil virke skæmmende på området.

Resultatet af afvejningen i forhold til beskyttelse af skrænterne mod erosion er, at græsningstrykket fastholdes på samme niveau som siden år 1850.

Offentlighedens adgang til Halk Skydeterræn kan ikke imødekommes, grundet den potentielle livsfare forbundet med færdsel på egen hånd på området.

Lodsejerne ønsker ikke at der opstilles eksempelvis informationsstandere ved indgangen til området. Dette ønske blev imødekommet, da området er privatejet.

Ønsket om offentliggørelse af skydetidspunkter, samt det nye kortmateriale på Internettet, kan endnu ikke imødekommes af Slesvigske Fodregiment af praktiske årsager. Skydetidspunkterne offentliggøres på tekst-tv, side 428, og på Kalundborg Langbølgesender under "Efterretning for søfarende" kl. 17.50 dagen før skydetidspunkterne. Garnisonen fremsender ligeledes månedlig befaling med angivelse af skydetidspunkter til opslag i de omkringliggende havne. Hovedvagten på Haderslev Kaserne kan kontaktes – evt. pr. telefon, hvor information om forestående skydninger kan oplyses.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes den ovenfor gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder hvordan den skal udmøntes i retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

13.1 Generelle retningslinier for den fremtidige anvendelse af Halk Skydeterræn

Drift og pleje af skydeterrænet skal også fremover leve op til de internationale forpligtigelser som Danmark har tiltrådt i forbindelse med Ramsar-konventionen, EF-fuglebeskyttelsesdirektivet og EF-habitatdirektivet. Forpligtigelserne er beskrevet i afsnit 8.6

Skydeterrænet skal også fremover drives uden gødskning eller sprøjtning. Færdsel med køretøjer skal begrænses mest muligt.

13.2 Pleje af overdrev

Græsningen opretholdes med de nuværende 54 stk. kreaturer.

Færdsel foregår fremover kun på tvangssporet markeret på drifts- og plejekortet bilag 2. Reparation af tvangssporet bør så vidt muligt ske med lokale materialer, i praksis ved at udjævne terrænet indenfor sporet. Der bør som udgangspunkt ikke tilføres fyldjord udefra, da det som regel vil være mere næringsholdigt end jorden på stedet, hvilket på længere sigt vil kunne ændre plantesammensætningen omkring sporet.

Fundet af Salep-Gøgeurt i maj 2000 har resulteret i, at græsningslavet og Sønderjyllands Amt er blevet enige om, at et område på 50 m², hvor Salep-Gøgeurt vokser, hegnes fra ved græsningens begyndelse 10. maj og frem til 15. juni. Således sikres det, at frøstanden af Salep-Gøgeurt ikke afbides før frømodning, hvilket skaber bedre muligheder for overlevelse og spredning. Græsningslavet og Sønderjyllands Amt har opnået enighed om økonomisk kompensation for frahegningen, og der er ligeledes enighed om, at det vil være Sønderjyllands Amt som varetager opsætning og nedtagning af hegnet omkring Salep-Gøgeurt.

Hegnet skal bestå af 4 kraftige egepæle, som permanent placeres på overdrevet. På egepælene placeres 2 pigtråde i perioden 10. maj til 15. juni.

Hvis det mod forventning viser sig, at indhegningen har en permanent negativ effekt på bestanden af Salep-Gøgeurt, skal amtet fjerne hegnet.

13.3 Pleje af strandeng

Græsningen opretholdes med de nuværende 54 stk. kreaturer. Færdsel foregår fremover kun på tvangssporet markeret på drifts- og plejekortet bilag 2.

13.4 Færdsel med motorkøretøjer på klint, klit og strandbred

Fremover skal al kørsel så vidt muligt foregå på sporet angivet på drifts- og plejekortet bilag 2. I perioden 15. april til 15. juli bør kørsel på tvangssporet minimeres, da der netop i denne periode etableres æg og yngel i området.

13.5 Retningslinier for offentlighedens adgang til Halk Skydeterræn

Indtil området af forsvaret vurderes risikofrit ved offentlighedens færdsel på egen hånd, og der er opnået overenskomst med lodsejerne om at tillade offentlighedens færdsel, vil Halk Skydeterræn ikke være åben for offentlighedens adgang.

Forsvaret vil, i samråd med lodsejerne, opsætte tydelig skiltning, som markere at området er lukket for offentligheden, og at indtrængen er forbundet med livsfare.

Det vurderes ikke, at der i denne planperiode vil kunne opnås den nødvendige sikkerhed på området, til at færdsel på egen hånd kan tillades.

13.6 Nødvendige tilladelser

Ved ændret anvendelse af Halk Skydeterræn skal Sønderjyllands Amt søges om tilladelse, da området for størstedelen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Ved vurderingen af, om en foranstaltning kræver dispensation fra lovens § 3, skal der som hidtil lægges vægt på foranstaltningens karakter og især på den virkning, den har for området - det vil sige om foranstaltningen indebærer ændringer af området og dermed af naturtilstanden.

13.7 Planændringer

Nye, faste stillinger/anlæg kræver planændring i relation til nærværende drifts- og plejeplan

Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke fremgår af grundkort og øvelseskort, kræver planændring.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

Midlertidige anlæg

Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer i strid med de overordnede retningslinier for det pågældende område.

Efter fjernelse af anlægget eller terrænpunktet skal arealet som hovedregel reetableres.

ØKONOMI

14 Økonomiske konsekvensberegninger

De økonomiske konsekvensberegninger omfatter de af planens aktiviteter, der ligger *ud over* den nuværende løbende drift af terrænet, og som skal sikre eller forbedre områdets naturmæssige værdier.

Der vurderes ikke at være økonomiske konsekvenser ved gennemførelse af nærværende drifts- og plejeplan.

BILAG

15 Oversigt over bilag

Bilag 1: Grundkort over Halk Skydeterræn

Bilag 2: Drifts- og plejekort over Halk Skydeterræn

Bilag 3: Bevoksningsliste for Halk Skydeterræn

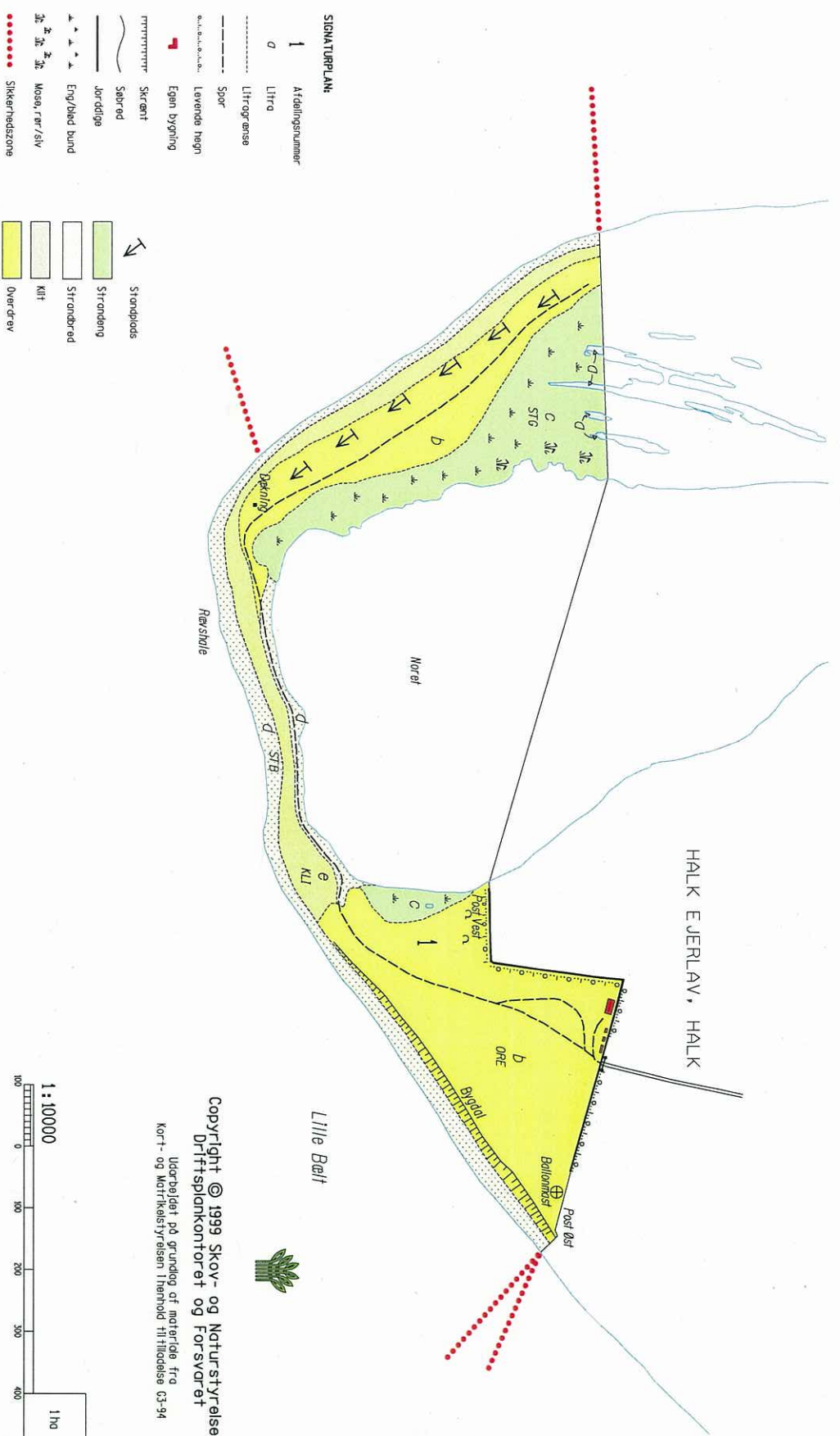
Bilag 4: Oversigt over anvendelseskoder i relation til kortbilagene

Bilag 5: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4

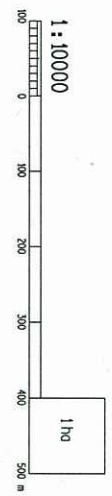
BILAG 1 GRUNDKORT

HALK SKYDETERRÆN

A.F.D. 1
36,7 ha

Copyright © 1999 Skov- og Naturstyrelsen
 Drlttsplankontoret og Forsvaret
 Udarbejdet på grundlag af materiale fra
 Kort- og Matrikelstyrelsen. Tilmeldt til Håndbøgerne G3-94

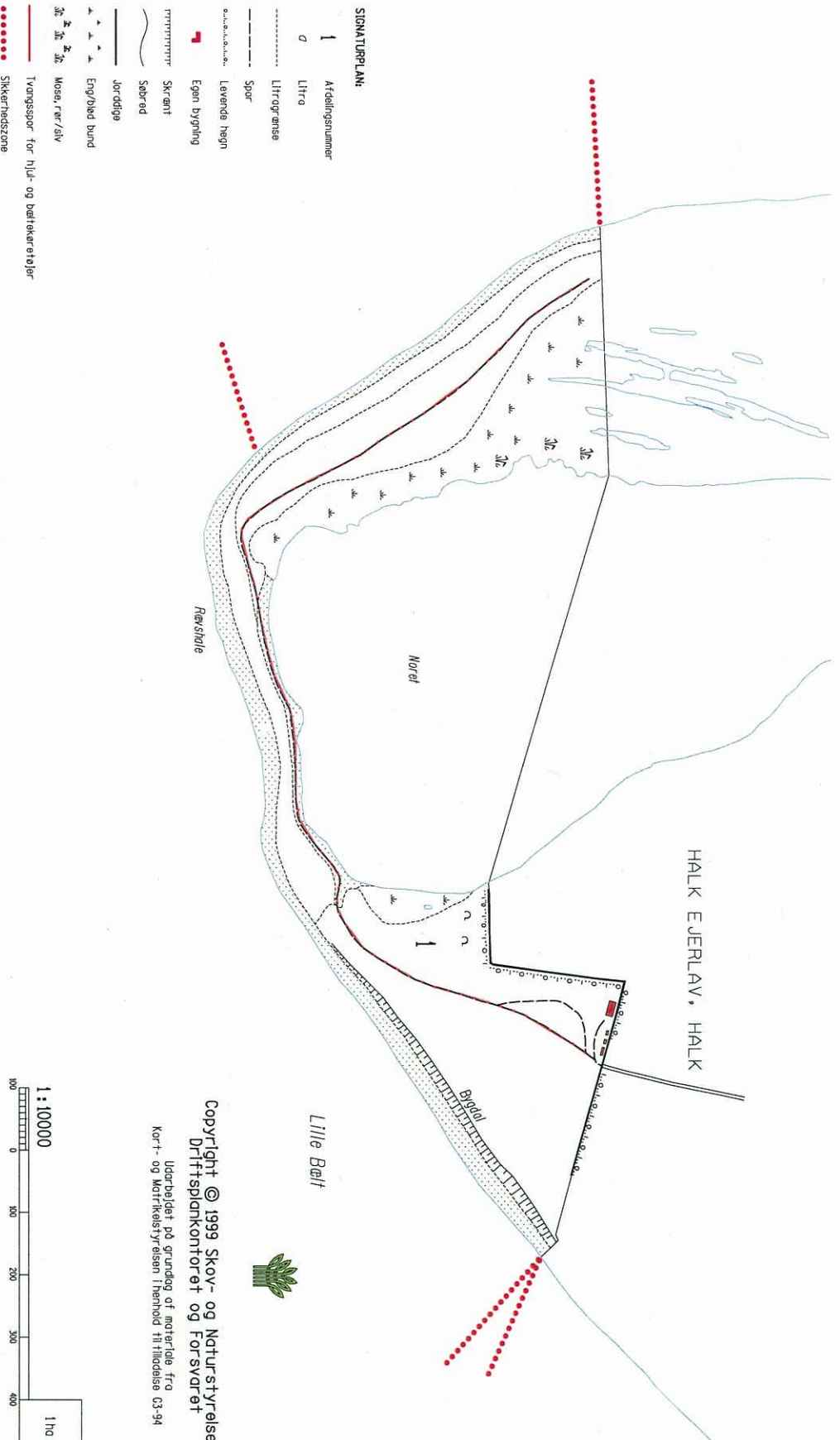
BILAG 2

DRIFTS- OG PLEJEKORT

UTM 32

HALK SKYDETERRÆN

AFD. 1
35,7 ha

Bevoksningsliste for Halk Skydeterræn

Bevoksningslisten (afdelingernes særlige beskrivelse) er statusopgørelsen litra for litra pr. 1. august 1998.

Til de enkelte kolonner gives følgende kommentarer:

Afd.	Afdelingsnummer
Lit.	Litra(delareal)
Areal	Litraareal i hektar
B %	Bevoksningsprocent. For ikke fuldt sluttede bevoksninger angiver tallet % af normal slutning.
Årgang	Året for plantning (eller etableret selvfor yngelse). Er sædvanligvis beregnet ud fra alderen fra frø ved at antage en plantealder på 2 år for løvtræ og 4 (3) år for nåletræ.
Alder	Alder fra frø på plantetidspunktet.
I %	Indblandingsprocent. Den indre arealfordeling mellem træarterne i en blandingsbevoksning.
PK	Boniteten for samtlige træartsforekomster udtrykt som produktionsklasse (gennemsnitlig årlig tilvækst pr. ha. i m ³)
T	Taksationsmetode. E: enkelt-træmåling F: fuldtaksation, S: skøn, T: tælling
H	Højde i meter med 1 decimal.
D	Diameter i cm med 1 decimal.
Masse	Kubikmeterfastmasse – dels for litraen og dels pr. ha.

Bevoksningslisten er en status og indeholder derfor ikke tilvækst- og hugstoplysninger samt evt. afviklingstid for de enkelte bevoksninger.

Forkortelser

SØ	= Sø
ORE	= Overdrev/strandoverdrev
STG	= Strandeng
STB	= Strand
KLI	= Klit

Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

Forsvarets aktiviteter.

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozing, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter.

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a. at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Tvilstilfælde.

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 f i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

Forvaltningsplaner.

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

